

The Project Gutenberg eBook of Iphigeneia Tauriissa: Viisinäytöksinen näytelmä, by Johann Wolfgang von Goethe

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Iphigeneia Tauriissa: Viisinäytöksinen näytelmä

Author: Johann Wolfgang von Goethe

Translator: Eino Leino

Release date: April 23, 2014 [EBook #45459]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK IPHIGENEIA TAURISSA: VIISINÄYTÖKSINEN
NÄYTELMÄ ***

Produced by Tapio Riikonen

IPHIGENEIA TAURISSA

Viisinäytöksinen näytelmä

Kirj.

J. W. von Goethe

SKS, Helsinki 1910.

SKS Kirjapainon Oy.

HENKILÖT:

IPHIGKNEIA.

THOAS, Tauriin kuningas.

ORESTES.
PYLADES.
ARKAS.

Näyttämö: lehto Artemiin temppelein edustalla.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS.

ENSIMMÄINEN KOHTAUS.

Iphigeneia.

IPHIGENEIA. Varjoihin tämän pyhän, vanhan puiston, tään lehdon latvain alle hiljaisien kuin pyhäkköhön jumalattaren ma astun vielä tuntein säikkyväisin, en ensikertalaista tutumpana; jää täällä oudoks aina sieluni. Niin monet vuodet kätkenyt on täällä mua tahto ylhä, jolle altistun, mut vieras oon kuin tänne tullessani. Erottaa meri, ah, mun armahista, ja rannalla ma päivät pitkät seison hakien hengelläni maata Hellaan; mun huokauksiini vain aalto vastaa ja kuohut mulle kumeasti soivat. Voi häntä, joka ypö yksin elää etäällä vanhemmistaan, siskoistansa! Lähimmän hältä onnen kaiho kalvaa. Häneltä aatos aina taapäin karkaa pihoille taaton, missä ensi kerran hänelle aamu aukas taivaan, missä kauniisti leikki kasvinkumppanit, suloisin sitein liittyi sisko siskoon. Jumalten kanssa kiistä en; mut naisen on elon-arpa valitettava. Mies sodan herra on ja kodin, maalla myös vierahalla voi hän toimeen tulla, hänt' taisto hurmaa, häntä voitto kruunaa, on kunniakas hälle kuolema. Kuink' ahdas onkaan naisen onni! Miestä totella tuimaa velvoitus ja lohtu jo on; mut kuinka kurja, koska hänet etäälle ajaa karsas kohtalo! Niin täällä Thoas, jalo mies, mua kiintää, pyhin ja vakain orjankahlehin. Oi, kuinka julkean ma, jumalatar, mykällä palvella sua kapinalla, sua, auttajaani! Vapahasti tulis eloni sulle omistettu olla. Myös olen aina turvannut ja turvaan sinuhun nytkin, Artemis, sa, joka kätesi vienon, pyhän annoit apuun kuninkaan kuulun hylkytyttäreille. Niin, tytär Zeun, jos mies tuo korkea, min tuta annoit tytär-uhrin tuskaa, jos hän, jos jumalainen Agamemnon, ken alttarilles antoi kalleimpansa, on Troijan raunioilta armostasi palannut mainittuna maahan isäin, jos vaimonsa Elektran, ja Oresteen, nuo armaat aarteet, hälle säilytit: minutkin vie jo viimein heimolleni. Mua auta, auttajani kuolemasta, elosta täällä, jok' on toinen kuolo!

TOINEN KOHTAUS.

Iphigeneia. Arkas.

ARKAS. Kuninkaan airueena tervehdän ma hältä papitarta Artemiin. Jumalatartaan Tauris kiittää tänään uusista ihmevoitoistansa. Riennän edellä kuninkaan ja sotajoukon jo heidän tulostansa viestin tuomaan.

IPHIGENEIA.

On valmis vastaan-otto arvokas.

Näkevä suopeasti jumalatar

kädestä Thoaksen on uhrin hurskaan.

ARKAS. Oi, jospa suopea myös papittaren ois silmä, kalliin, kunnioitetun, oi, pyhä impi, jospa enne hyvä kaikille meille siitä hymyis! Vielä salainen kaiho kattaa sisimpäsi; varromme turhaan vuodet pitkät sanaa sun povestasi tuttavallista. Niin kauan kuin sun tuntenut oon täällä, tuon katsees eessä olen kammostunut; jää sielusi kuin rautakahlein kiinni taotuks sydämesi synkimpään.

IPHIGENEIA.

Niin orvon, niin maanpakolaisen sopii.

ARKAS.

Oletko orpo, pakolainen täällä?

IPHIGENEIA.

Maa vieras voiko isänmaaksi tulla?

ARKAS.

Ja sulle vieraaks isänmaa on tullut.

IPHIGENEIA. Siks sydämeni yhä verta vuotaa. Ens nuoruudessani, kun tuskin sielu isään ja äitiin, sisaruksiin liittyi, kun vesat uudet, armaat kumppanuksin juuresta vanhain puitten taivahille kohota mielivät, ah, silloin kiro minuhun outo tarttui, rakkahista erotti minut, katkoi kauniit siteet kädellä rautaisella. Nuoruuden parahin riemu, elon ensi vuotten menestys meni pois. Vain varjo olen ma, vaikka pelastuinkin, itselleni, ei mulle koskaan elon kukka aukee.

ARKAS. Niin onnettomaks itsesi jos sanot, sanoa voin sun kiittämättömäksi.

IPHIGENEIA.

Teit' aina kiitän.

ARKAS. Vaan et aulihisti, mi kiitos hyväntyön on palkka paras, et ilosilmin, jotka mielen alttiin ja elon tyytyväisen merkki ovat. Kun tähän templiin vuotta monta sitten syvästi-sala sallimus sun kantoi, kuin jumal-lahjan vastaan otti Thoas sun täällä suopeudella, hartaudella. Ja hertas oli sulle ranta tämä, mi muuten kolkko muukalaiselle: näät ei sua ennen outo noussut maalle, ken martaana ei lehloss' Artemiin ois kaatunut, kuin tapa vanha vaatii.

IPHIGENEIA. Vapaasti viel' ei hengitä, ken elää. Tää elämäkö, paikkaa pyhää kaita kuin kaitsee varjo hautaansa, ja suruun näin nääntyä? Tää elämäkö oisi iloista, itsetietoista, kun päivä jokainen haipuu turhin haavein, noihin mua valmisteen päiviin harmajiin, rannalla Lethen joita vainaat viettää unhossa itsensä, yön kansa kolkko. Ken hyödytönnä elää, kuolee varhain; mun, muita ennen, lie tuo naisten osa.

ARKAS. Ylpeytes jalon, ettet itsees tyydy, suon anteeks sulle, vaikka valittaen: se sulta ryöstää elon nautinnon. Tääll' ollut onko hyödytön sun olos? Ken keventänyt kuninkaan on mielen? Ken sanoin lempein tääll' on lientänyt vuodesta vuoteen tavan vanhan, julman, ett' uhriks alttarille Artemiin jokainen vieras joutui, ken on vangit varmasta kuolemasta lähettänyt takaisin synnyinmaahansa niin usein? Sun hyvää rukoustas Artemis runsaasti eikö kuule, suuttumatta, vaikk' uhrit veren hältä vanhat puuttuu? Suhise eikö voiton riemusiipi yl' urhojemme? ennä eellä heidän? Jokainen eikö onnekaampi ole, kun kuningas, jonk' uljuus, viisaus niin kauan meit' on johtanut, nyt mieltyy myös lempeyteen sun lähelläs ja meiltä keventää mykän kuuliaisuuden? Se eikö hyötyä, kun tuhansille sun olennostas tiukkuu palsami? Kun kansalle, min luo sun saattoi taivas, ikuinen lähde onnen uuden olet ja oudolle suot elämän ja paluun rannalta muinen tylyltä kuin kuolo?

IPHIGENEIA. Vähäinen haihtuu eespäin-katsovalta, kun näkee, kuink' on tekemättä paljon.

ARKAS.

Lie oikeata työnsä arvo tietää.

IPHIGENEIA.

Mut moittittavaa niitä laskea.

ARKAS. Myös halveksua tosi-arvollista kuin valhe-arvoin suotta suurennella! Mua usko, kuule sanaa miehen, joka sinulle uskollinen, altis on: jos kuningas sun kanssa tänään haastaa, tee helpoks hälle sana aikomansa.

IPHIGENEIA. Jokaista säikyn sanaas hyvää; usein sen vaatimukset vaivoin vältin vaan.

ARKAS. Sa mieti, mitä teet, mik' on sun hyötys On kuninkaalta poika kuollut. Hän harvoille enää huoliensa haastaa eik' enempää kuin ennen heillekään. Jokaisen ylimyksen poikaa katsoo kateena valtansa hän seuraajaksi; hän pelkää ikää avutonta tai varhaista kuolemaa ja kapinaakin. Puheess' ei ole ponsi Skyytin miehen, vähimmin valtiaamme. Hän, mi tekoon ja käskyvaltaan vain on tottunut, ei taida kaukaa eikä vitkaan johtaa sanoja, hienosti päämäärän mukaan. Hänt' älä vaikeuta pitkin kielloin tai tahallisin väärin-ymmärryksin. Alttiisti hälle puolitiehen tule!

IPHIGENEIA.

Pitäiskö jouduttaa mun vaaraa omaa?

ARKAS.

Sa vaaraksesko kosintansa sanot?

IPHIGENEIA.

Se mulle kaikista on hirmuisin.

ARKAS.

Suo hänen lemmelleen vaiti luottamus!

IPHIGENEIA.

Kun sieluni hän pelvost' ensin päästää.

ARKAS.

Miks syntyäs et hälle ilmoita?

IPHIGENEIA.

Papittarelle sopii salaisuus.

ARKAS. Sais olla salaisuutt' ei kuninkaalle; hän vaikk'ei vaadi sitä, tuntee hän, syvästi tuntee suuress' sielussansa, sen että hältä huolekkaasti kätket.

IPHIGENEIA.

Hän mulle karsas onko, nurjamieli?

ARKAS. Niin näyttää melkein. Sinustakaan puhu hän ei, mut sana, joskus päässyt hältä, on ilmi tuonut sydämensä toivon omata sinut. Varaan itsensä hänt' ällös jätä! ettei karsas poltto povessaan kypsyyisi ja kauhistusta sinulle tuottais, ettet myöhään liian katuen muistais hyvää neuvoani.

IPHIGENEIA. Kuin? Kuningasko miettis, mit' ei kukaan mies jalo mieti, nimestänsä arka, tai jolle taivahisten kunnioitus on himon suitsi? Minut alttarilta hän ryöstää aikooko häävuoteesensa? Jumalat kaikki avuks huudan, varmaan on suojan suopa mulle Artemis, tuo jyrkkä jumalatar, itse neitsyt, hän neittä turvannee ja papitartaan!

ARKAS. Tyynt' ollos! Veri nuori, myrskyinen ei kuningasta moiseen uhkatyöhön ajane ainakaan. Ma toista pelkään häneltä päätöstä, min järkkymättä hän täyttää, kuinka kova liekin se: tahtonsa näät on luja, taipumaton. Siks anon, muuta ellet myöntää voi, suo hälle kiitokses ja ystävyytes!

IPHIGENEIA.

Mit' enemmän sa tietänet, oi lausu!

ARKAS. Häneltä kysy! Tuossa saapuu hän; sa häntä kunnioitat, poves oma avointa hälle vaatii luottamusta. Mies jalo kuulee naisen hyvää sanaa ja loitos seuraa sitä.

IPHIGENEIA (yksin). Kuinka noutaa tuon uskollisen neuvoa, en tiedä. Mut mielelläni kuninkaalle suon hyvästä teostansa sanan hyvän, ja toivon, että totuudessa voin sanoa, mik' on mieleen mahtavalle.

KOLMAS KOHTAUS.

Iphigeneia. Thoas.

IPHIGENEIA. Siunatkoon lahjoin kuninkaallisoin sua jumalatar, suokoon voiton, maineen ja onnen runsaan omaisilles, sulle myös joka hurskaan toivon täyttymisen! Kun monta hallitset sa huolehtien, sun olkoon onnesikin eellä monen!

THOAS. Ma tyytyisin, jos kansa kiittäis mua: muut enemmän kuin minä nauttivat muu työni heelmistä. On onnellisin, hän olkoon kuningas tai köyhä, jolla omassa onni asuu huoneessansa. Sa otit osaa syvään tuskahani, kun vihollisten miekka poian multa viimeisen, parhaan tempasi. Niin kauan kuin kosto täytti mun, en tyhjyyttä taloni tuntenut, vaan nyt kun palaan ma tyydytettynä, kun heidän maansa tuhottu on ja kostettu on poika, kotona mull' ei tyydytystä mitään. Iloinen kuuliaisuus, jonka muuten jokaisen silmistä näin loistavan, sulanut nyt on suruun, ikävähän. Jokainen miettii, mit' on aika tuova, ja seuraa lapsetonta, kun on pakko. Nyt tähän saavun templiin, usein johon anoen voittoa ma astuin taikka voitosta kiittäen. On vanha toivo povessa mulla, sullekaan ei outo, ei odottamaton: ma toivon, sinut omaksi onnekseini, ja kansan myöskin, talooni tyhjään saattaa morsiona.

IPHIGENEIA. Liiaksi tarjoot tuntemattomalle, kuningas oi! Sun eessäs pakolainen häveten seisoo; rauhaa vain ja suojaa rannaltas etsin, sitä saanut olen.

THOAS. Sa että syntyperäs salaisuuteen verhoudut multa niinkuin muilta, minkään ei kansan kesken hyvä ois, ei oikein. Tää ranta vierasten on kauhu: laki niin vaatii ynnä pakko. Yksin sulta, joll' oikeudet on täällä hurskaat kaikki, vieraamme hyvin vastaan-ottamamme, mi mieles mukaan nautit päivistäsi, sult' yksin toivoin luottamusta, jota isäntä vartoa voi uskollinen.

IPHIGENEIA. Oi valtias, jos vanhempaini nimen ja heimon salasin, ei epäluulo, vaan arkuus syynä oli. Tietäisitkö, ken eessäs seisoo, kenen suojaat päätä kirotun, ah, sun suuren sydämesi väristys kauhun oudon ehkä valtais, et mua valta-istuimelle veisi, vaan ajaisit mun ennen aikojani maas ääriltä, mun sysäisit kentiesi — iloinen ennenkuin on suotu paluu omaini luo ja vaelluksen loppu — kurjuuteen, jonka kylmä, vieras käsi jokaista uhkaa karkoitettua ja kodistansa kauas harhaunutta.

THOAS. Mi liekin tahto taivaisten sun suhtees, mi sulle ynnä heimolles lie suotu, ei puutu multa siunaus jumalien siit' asti kuin sa asut luonamme ja nautit oikeutta vieraan hurskaan. Vakuuttaa vaikea

ois mulle, että sua suojaten ma rikollista suojaan.

IPHIGENEIA.

Sua siunaa hyvätyös, ei vierahasi.

THOAS. Ei siunata, mit' tehdään kirotuille. Siis päättä vaitiolos, estelysi! se vaatimus ei miehen väärän ole. Käsiini sinut uskoi jumalatar; kuin pyhä hälle, mulle olit pyhä. Myös vasta seuraan hänen viittaustaan: jos koittaa sulle kotimatkan toivo, sa olet vapaa vaatimuksestani. Mut ijäks suljettu jos tie on sulta ja heimos karkoitettu taikka turman kautt' äärettömän sammunut, mun olet lain mukaan useammankin kuin yhden. Sanani pidän, tiedät sen. Siis puhu!

IPHIGENEIA. Siteitään vanhoja vain vastahakaan käy kieli katkomaan ja ilmoittamaan vait'olon pitkän salaisuutta. Sillä, sanottu kerran, ei se palaa, jättää sydämen varmat suojat, vahingoittaa, jos niin suo jumalat, tai hyödyttää. Siis kuule! Juurta olen Tantaloksen.

THOAS. Sa tyynnä lausut sanan suuren. Tuoko sun peritaattos oli maitten kuulu ja kerran armoittama jumalien? Tuo Tantalosko, pöytävieras Zeun, tää jolta usein opin otti, mieltä min kokenutta, sanaa sattuvaista jumalat itse iloksensa kuuli kuin tietolauseita oraakelin?

IPHIGENEIA. Hän on se. Vaeltaa ei taivaan vallat kanss' ihmisten kuin vertaistensa saisi; on liian heikko heimo kuolevain, sen päättä huimaa huiput oudot. Ei hän ollut petturi, ei epäjalo, mut orjaks suuri liian, kumppaniksi Jyrinän-jumalan vain ihminen. Myös oli syynsä ihmisen; sen palkka ol' ankara, ja runoniekat laulaa: Zeun pöytävieraan syöksi patto korska häpeäll' alas vanhaan Tartaroon. Ah! koko heimo kiron tuosta kantaa!

THOAS.

Kantaako peritaaton syy vai omat?

IPHIGENEIA. Perivät kyllä hänen poikansa titaanein rinnan vankan, luuston lujan; mut vaski-siteen heidän otsallensa jumala takoi, teki synkäksi silmän, karsaaksi, kaihtoi neuvon, viisauden ja kohtuuden ja kärsivällisyyden. Jokainen halu heillä raivoon syttyi ja rajatonna riehui raivonsa. Jo Pelops, valta-
tahto, Tantaloksen lemmitty poika, petosmurhall' immen valion voitti, Oinomaos-taaton tapolla, tyttären Hippodameian. Kaks kantai poikaa miehellensä tää, Thyesteen, Atreuksen. Katein katsoo he taaton rakkautta esikoiseen, toisesta vuotehesta varttuvaan. He vihaan yhtyvät ja salaa kaksin tekevät ensi työnsä: veljesmurhan. Epäilee isä murhaajaksi silloin Hippodameiaa, vaatii julmana häneltä poikaa takaisin, tää surmaa itsensä —

THOAS.

Miksi vaikenet sa? Jatka!

Äl' luottamustas kadu! Kerro eespäin!

IPHIGENEIA. Miekkoinen, kuka muistaa mielellään isäinsä töitä, heidän suuruuttansa ilolla kertoo kuulijalle, hiljaa riemuiten liittyvi niin kuuluun riviin! Ei siitä heimo heti hirviötä, ei puoli-jumalaa, vaan vasta sarja pahojen taikka hyväin saattaa ilmi maailman kauhun taikka riemun. Jälkeen isänsä kuolon Atreus ja Thyestes yhdessä hallitsivat kaupunkia. Ei kauan kestää sopu voinut. Pian Thyestes häväisi jo veljen vuoteen. Pois hänet maasta Atreun kosto ajoi. Mut kauan miettien jo rikostöitä Thyestes oli, pahansuopa, pojan veljestä vieroittanut, kasvattanut sen omanansa imarrellen. Tämän hän täyttää raivon sekä koston tuntein, kuningaskaupunkihin lähettää surmaamaan setänänsä isän oman. Tulevi ilmi tuuma nuorukaisen; kuningas murhamiehen rankaisee, veljensä lapsen tappavansa luulee; saa tietää liian myöhään, kuka kuoli kivulla silmäins' eessä juopuneitten. Himoitin kosta työn hirmuisen hän hiljaa mieltii. Tyyn' on, valmis sopuun olevinansa, viekoitelluks veljen saa maahan molempine poikinensa takaisin, lapset tempaa, teurastaa ja tarjoo ruo'an ruman, kauhistavan isälle heidän ensi atriallaan. Thyestes kyllin syötyänsä lihaa omaansa, käypi murhemieliseksi, kysyvi lapsiansa, luulee poikain jo askeleet ja äänet kuulevansa ovella salin. Atreus irvistäin päät, jalat surmattujen hälle heittää. — Kuningas, kasvot käännyt kauhistuen: niin käänsi kasvonsa myös aurinko ja vaununsakin ikivaltatieltään. Nää ovat papittares kanta-isät; ja monta miesten kovaa kohtaloa, tekoa monta mielenvikaista yö kattaa synkin siivin, sallii meidän hämyhyn hirvittävään nähdä vain.

THOAS. Ne vaieten myös peitä! Kyllin olkoon jo kauhuja. Kautt' ihmeen minkä, sano, sa puhkesit tään hurjan heimon puusta?

IPHIGENEIA. Ol' Agamemnon Atreun poika vanhin; hän oli taattoni. Mut virkkaa tohdin: hänessä elämäni aamust' asti näin miehen täydellisen perikuvan. Lempensä esikoisna Klytaimnestra mun hälle kantoi, ja Elektran. Tyynnä kuningas vallitsi; ja varjos rauha kaivattu kauan Tantaloksen talon. Onnelta vanhempain vain puuttui poika. Tuo tuskin toivo oli täyttynyt ja sisarusten keskeen nyt Orestes, lemmikki, syntynyt, kun turma uusi talolle varmalle jo valmis oli. On käynyt tänne saakka maine sodan, mi koko Hellaan ruhtinaitten voiman sai Troijan muurein luokse leiriin; oli kauneimman naisen ryöstö

kostettava. En kuullut ole, voittivatko Troijan, päämäärään koston pääsivätkö. Johti isäni Hellaan joukkoja. He turhaan Auliissa odottivat purjetuulta. Nääät suuttuneena suureen johtajahan pidätti kiireisiä Artemis ja kuninkaalta, suulla Kalkhaan, vaati tytärtä vanhinta. Mun äitineni he leiriin houkuttivat, tempasivat mun alttarille, jumalattaren uhriksi pääni vihkien. — Hän leppyi, ei vertani hän tahtonut, vaan verhos mun pilveen pelastavaan; kuolemasta templissä tässä vasta virkosin. Iphigeneia oon, hän itse, verta Atreun, ja tytär Agamemnonin, omaisuus Artemiin, hän kanssas puhuu.

THOAS. Etua enempää ja luottamusta en tyttäreille kuninkaan ma suo kuin oudolle. Ma toistan tarjouksen: mua seuraa, ja'a, mik' on mun omaani!

IPHIGENEIA. Kuningas, kuinka tohtisin sen tehdä? Jumalatar mun pelasti, häll' yksin on oikeus elämäni vihittyyn. Tyyssijan mulle etsi hän, mua täällä isälle säilyttää, kautt' erheen kyllin jo rangaistulle, ehkä vanhuutensa iloksi ihanimmaks. Ehkä riemu paluun jo lähell' on; ja minä, luopuin tahdosta, tiestä jumalattaren, sitoisin tänne itseni? Hält' anoin ma merkin, jos hän jäämään vaatis mua.

THOAS.

Se merkki on, ett' olet täällä vielä.

Äl' etsi verukkeita uusia!

Ken kieltää, turhaan paljon puhuu; toinen kaikesta kuulevi vain sanan: ei.

IPHIGENEIA. Sanoja turhia ne eivät ole, syvimmän sydämeni auki näit. Itselles etkö tunnusta, kuink' isää, emoa, sisaruksia mun täytyy täällä ikävöidä tuntein tuskallisin? Saleissa jospa vanhoissa, miss' suru viel' usein nimeäni kuiskii hiljaa, kuin jälleen syntynehen vuoksi riemu kauniisti pylvää, seinät seppelöisi! Mun sinne jospa laivoin laittaisit! Uus elo ois se mulle ynnä muille.

THOAS. Palaja siis! Tee, mitä mieles käskee, älyä ällös kuule, neuvon hyvän äl' ääntä! Ole nainen yksinomaan ja valtaan vaiston heity, suitsitonna mi tempaa sun ja sinne tänne ajaa. Naisrinnassa jos halu hehkuu, mikään hänt' estä petturilt' ei side pyhä, hän syöksyy taaton taikka puolison vakaasta, suojaavasta syleilystä; mut naisen jos ei syty hehku nopsa, niin turhaan häntä tahtoo vakuuttaa valtais, puhtain puheen kultakieli.

IPHIGENEIA.

Jaloe muista sanaas, valtias!

Vastaatko näin mun luottamukselleni?

Valmiilta näytit kuulemaan sa kaikki.

THOAS. Odottamattomaan en ollut valmis, mut odottaa mun vaikk' ois tullut sitä, en tiennyt, että naisen kanssa puhuin.

IPHIGENEIA. Miks sukupuoltamme sa raukkaa soimaat? Upeat eivät niinkuin teidän, eivät myös epäjalot ole naisen aseet. Sua viisaamp' olen siinä, usko, että enemmän onnes tunnen kuin sa itse. Mua, itseäskin tuntematta luulet lähemmän siteen liittäväni meit' onneen. Sa rohkeana, hyvää-tahtovana mua vaadit taipumaan; ja jumaloita ma tässä kiitän, että suoneet mulle lujuuden ovat liiton torjua, mi heidän mieltään vasten on.

THOAS. Ei haasta jumalat, haastaa sydämes nyt oma.

IPHIGENEIA.

Sydänten kautta vaan he meille vastaa.

THOAS.

Ja mulla eikö oikeus kuulla heitä?

IPHIGENEIA.

Soi myrskyn pauhu yli äänen hennon.

THOAS.

Tuon äänen kuuleeko vain papitar?

IPHIGENEIA.

Muit' ennen varmaan kuningas sen kuulkoon!

THOAS. Perintö-oikeutesi pöytään Zeun ja pyhä virkas jumaliin sun nostaa: maa-syntyinen ma oon, barbaari.

IPHIGENEIA. Näin saan maksaa luottamuksen vaatimasi.

THOAS. Inehmo oon; on paras päättää juttu! Sanani seisoo: ollos papitar täällä Artemiin, mi valinnut

on sinut. Mut mulle antees suokoon hän, ett' olen häneltä uhrin vanhat estänyt; tein väärin siinä, vastoin tuntoani. Rantaamme outo onnekseen ei laske; on varma ollut hälle aina kuolo. Vain sinä, hempeydellä herttaisella, ma missä hennon tyttären näin tunteet tai morsiamen lemmin vienon, minut niin iki-ilahdutit, taoit tenhon, ma että unhotin tuon velvoituksen. Älyni olit uneen uuvuttanut, en kuullut murinaa ma kansan oman. Nyt ääneen syyttävät he poikani kuolosta ennen-aikaisesta mua. Sun tähtes enää hillitse en laumaa, mi vaatimalla vaatii uhrin.

IPHIGENEIA. Vuoks itseni sit' anonut en koskaan. Se väärin tajuu taivaiset, ken heitä kuvailee verenhimoisiks'; hän siirtää vain heihin omat julmat pyytehensä. Papilta eikö Artemis mua vienyt? Mua kuoloon ei, vain palvelukseen vaati.

THOAS. Ei sovi meidän tapaa pyhää tuota älyllä, vaihtuvalla keveästi, mieleemme mukaan selittää tai muuttaa. Tee tehtäväsi, teen ma omani. Kaks outoa on ranta-rotkoistamme tavattu, mitään eivät tuone hyvää he maalleni; he ovat vallassani. Nää ensi uhriks, oikeaksi, kauan jo puuttuneeksi, saakoon Artemis! Lähetän tänne heidät; tiedät työsi.

NELJÄS KOHTAUS.

Iphigeneia.

IPHIGENEIA (yksin). Auttajatar jalo, sull' on pilvet verhota syyttömästi vainotut, kantaa kohtalon vaskisen alta tuulen-siivin poikki merten, poikki maitten ja mannerten laajain, kunne hyväksi katsot sinä. Viisas olet, näät ajat vastaiset; menneet mennehiä ei ole sulle, omaisi yllä silmäsi lepää niinkuin valosi, öitten elo, maan yli lepää ja hallitsee. Oi, estä hurmeesta käteni! Koskaan tuo ei se siunausta, ei rauhaa; ja haamu surmatun-sattumalta väijyy murhaajan suru-sumean pahoja hetkiä peljätellen. Näät taivaiset katsovat lempein silmin heimoja laajoja ihmisten hyväin, sallivat elon haihtuvan riemun kernaasti kuolevaiselle, suovat oman ikuisen taivaansa onnea hänen havaita, myötä-nauttia hetken hilpeän, lyhven.

TOINEN NÄYTÖS.

ENSIMMÄINEN KOHTAUS.

Orestes. Pylades.

ORESTES. Kuljemme kuolon tietä: sydämeni jokaisell' askeleella hiljenee. Apolloa kun anoin ottamahan pois multa kostotarten hirmuseuran, varmoin ja toivorikkain jumal-sanoin lupaavan pelastusta näytti hän templissä siskon, paljon lempimänsä, mi Tauriin valtiatar on; nyt täyttyy lupaus, katoa häätä kaikki, koska elämä multa katoa. Kuink' on helppo mun olla vailla päivän armautta, mun jolta käsi jumalainen rinnan kovasti kouristaa ja järjen huumaa! Ja jos ei Atreun lapset taistelossa saa surmaa voiton-seppelöimää, jos kuin kanta-isäni, kuin taatto oma kurjasti uhriteuraana ma kuolen: niin olkoon! Paremp' alttarin tään eessä kuin sukulaisten salamurhaan kuolla sopessa syrjäisessä. Sallikaa se aika mulle, Manalaiset, jotka jo verta, askelistain tippuvaista ja tieni tänne viittovaa, kuin koirat irralle päässeet, näytte vainuavan! Pian saavun luoksenne, nyt hetki suokaa; ei valo päivän teitä nää, ei mua. Vihanta, kaunis verho maan ei ole kuolleiden kisakenttä. Teidät etsin alhaalta: siellä sitoo kaikki yöhön ikuisen, valjuun sama sallimus. Sua vain, oi Pylades, mun syyntä sekä kironi viatonta kumppania, en liian varhain maahan tummaan tuonne veis kerallain! Sun elos, kuolos yksin on enää toivoni tai pelkoni.

PYLADES. En vielä valmis ole niinkuin sinä ma varjoin valtakuntaan astumaan. Viel' aion, kautta teiden sokkeloisten, jotk' yöhön mustaan vievän näyttävät, elohon jälleen johtaa askelemme. En tuumi kuolemaa; ma kuuntelen, jumalat eikö keinoja jo keksi ja tietä meille pakoon iloiseen. Peläten taikka pelkäämättä, kuolo tulevi torjumaton. Papitar jos vihkein leikkaamahan suortuvamme jo käden nostaa, aino aatteeni oleva on vain pelastuksemme. Äl' epätoivoon antaudu! Näin vaaraa vain kiirehdit. Apollo antoi sanan: sisaren pyhäkössä sulle lohtu, apu ja palaus on valmistettu. Kaksmieliset ei jumalauseet ole kuin luulee kurja epätoivossaan.

ORESTES. Elämän synkän hunnun heitti jo emoni ympärille pääni hennon. Näin kasvoin; kuva olin taaton oman, katseeni mykkä oli nuhde karsas emolle ynnä hänen lempijälleen. Ah, usein, kun Elektra, siskoni, huoneessa himmeässä luona lieden vait istui, hiivin pelokkaana hänen syliinsä, katsoin suurin

silmin, kuinka hän itki katkerasti. Silloin kertoi hän taatostamme korkeasta; kuinka halasin häntä nähdä, olla luonaan! Ma milloin toivoin Troijaan, milloin hänet kotihin. Koitti päivä —

PYLADES. Salli siitä hetkestä Manan henkein öisin haastaa! Mut meille muisto ajan kauniin suokoon uralle urhon uutta voimaa. Monta jumalat miestä hyvää käyttävät maan laajan päällä palveluksellensa. Sinusta aikovat he jotain; eivät isäsi seuraksi sua antaneet, kun vasten tahtoaan hän kuoloon kulki.

ORESTES. Josp' oisin, liepeesensä tarttuen, seurannut häntä!

PYLADES. Mua muistivat ne, jotka sinut säilyttivät. Minä mit' oisin, ellet sinä eläisi! Vain sinun tähtes, sinun kanssas elän, elänyt olen saakka lapsuudesta.

ORESTES. Armasta aikaa ällös muistuta, kun talossasi sain ma turvan vapaan, ja isäs jalo, viisas, rakkaudella vilustunutta nuorta vesaa hoiti; kun sinä, aina kirkas kasvin-veli, laill' liedon kirjosiipi-perhon, joka kukkaista tummaa kiertää, ympärillään jok' aamu iloin uusin ilvehdit ja soitit sieluhuni riemus oman, ma että murheen unhoitin ja kanssas kisailin nopsat nuoruuspäivät.

PYLADES. Alkoi eloni kera kiintymyksen sinuun.

ORESTES. Jos sanot: murhe alkoi, totta haastat. Se tuska kohtaloni on, ma että saastaisen pakolaisen lailla kannan salaista povessani huolta, surmaa; jos paikkahan ma terveimpäänkin tulen, pian siellä kasvot kukkivaiset näyttää vitkaisen kuolon valjun ilmeen.

PYLADES. Lähin olisin kuolemaan siis minä silloin, jos henkäykses myrkyttäisi. Enkö iloinen aina ole, uljas yhä? Ja ilo ynnä rakkaus siivet ovat tekoihin suuriin.

ORESTES. Niin, ma muistan ajan, kun teot suuret suihki silmissämme! Yhdessä usein koska kautta vuorten ja laaksoin riistaa ajettiin, ja toivo meill' oli miekoin, nuijin hirviötä tai ryövärejä ajaa, kantataaton kaltaisna kouralta ja ryntähiltä; ja sitten illoin, meren äärell' aavan nojaten toisiimme kuu istuttiin, ja aallot jalkoihimme asti läikkyi, maailma eessämme niin laaja lepäs: kai silloin usein käsi kalpaa etsi, työt tulevaiset tunkivat kuin tähdet yön taivahalle lukemattomat.

PYLADES. Rajaton toimi on, min täyttää tahtoo inehmon sielu. Tahtoo joka teon niin suureks heti kuin sen kasvattaa suu runoniekkan, vyörytellen vuodet polvesta polveen, maasta maahan sitä. Kauniilta kaikuu taattojemme työ, kun nuorukainen varjoss' illan tyynen sen ahmii kera harpun äänen heljän. Mit' itse teemme, on kuin heille oli vain vaivaa turhaa, pikku-palasia! Jälestä juoksemme näin haihtuvaisen, välitä emme tiestä, jota käymme, näe emme kanta-isäin askeleita, elonsa maisen jälkiäkään tuskin. Ajamme aina heidän varjoansa, mi jumalaisna etäisyydessä kuin kultapilvi vuorten huiput kruunaa. En pidä siitä, joka tuumii, kuinka kentiesi kerran hänet kansa nostaa. Mut, nuorukainen, jumaloita kiitä, niin varhain että tekivät niin paljon sun kauttas he.

ORESTES. On hetki kiittää heitä, työn iloisen jos ihmiselle suovat, hän että turman omistaan pois kääntää, valtansa varmentaa, sen rajat siirtää, vihollisensa sortaa, pakoon ajaa. Elämän ensi, viime riemu hälle on suotu. Teurastajaks sääty minä, murhaajaks oman kalliin äidin olen, työn katalan nyt katalasti kostain mun viittauksellaan he tuho. Usko: on kiron alla Tantaloksen talo, ja minä, heimon viimeinen, en kuole syytönnä, kunnialla.

PYLADES. Isäin töitä pojalle jumalat ei kosta. Ottaa jokainen, hyvä taikka paha, palkan teostaan omasta vain myötä tuonne. Suvussa siirtyy siunaus vanhempain, ei kiro.

ORESTES.

Siunaus meit' ei tänne tuone.

PYTLADES.

Vaan varmaan tahto valtain korkeain.

ORESTES.

Hukumme siis nyt heidän tahdostansa.

PYLADES. Tee, mitä sulle käskevät, ja varro! Apollon luokse sisaren jos saatat Delphoissa kaksin asumaan, ja kansa ylistää heitä jalo-aattehinen, niin työstäs sulle pari korkea suo palkan, Manalaisten vainon alta sun varmaan päästäen. Ei tulla ykskään heist' enää tohdi tähän lehtoon pyhään.

ORESTES.

Niin ainakin ma tyynen surman saan.

PYLADES. Ma aivan toisin tuumin. Taidoll' olen tuleviin liittännyt jo tapahtuneet ja seikat kaikki hiljaa selvitettyt. Neuvossa jumalten kenties jo kauan työ suuri kypsyy. Kaipaa Artemis rannalta täältä raakalaisten ynnä veristen ihmis-uhrein pois. Me työhön olemme jaloon määrättyt, se meidän on tehtävä,

ja oudon onnen pakko jo meidät johti tälle portille.

ORESTES. Jumalten neuvot ynnä toivees omat sa punot yhteen viisahasti.

PYLADES. Mitä on ihmisviisaus, se ellei heidän ylhäistä tahtoansa tarkkaan kuule? Jumala kutsuu tekoon suureen miehen jalon ja paljon rikkoneen, ja täyttää suo hänen, mik' on mahdotonta meistä. Hän voittaa, syynsä korvaa jumalille ja maailmalle, joka häntä kiittää.

ORESTES. Jos elämään ja toimeen luotu lienen, jumala otsaltani raskahalta huimauksen poistakoon, mi liukkaalla polulla, kastamalla äidin hurmeen, mua kuoloon ajaa; laupiaana lähteen tuon kuivatkoon, mi äidin haavoista mua vastaan virtaa, saastuttaa mun iki!

PYLADES. Sa hiljaa varro! Turmaas enennät, viet raivotarten viran. Tyynnä pysy, suo minun mieltä! Jos tarvis toimeen lopulta yhteiset on voimat, silloin sun huudan, mietityllä miehuudella molemmat työn sen täytämme.

ORESTES.

Ma kuulen

Odysseun haastavan.

PYLADES. Äi' ivaa! Kukin valitkoon sankarinsa, tietä jonka Olympohon hän työssä seuraa. Salli mun tunnustaa: ei viekkaus, ei viisaus minusta näytä miestä häpäisevän, mi töihin suuriin vihkii itsensä.

ORESTES.

Ma kiitän miestä suoraa, urhoollista.

PYLADES. Siks neuvoa en sulta kysynytkään. Otettu ensi askel on. Jo paljon sain vartioilta tähän saakka ilmi. Ma tiedän, outo, jumalainen vaimo lakia veristä tääll' estää tuota; hän jumalille tarjoo mielen puhtaan, rukouksen vain ja uhrisauhun. Paljon hänt' ylistetään, suenneeksi luullaan suvusta amazonein, paenneeksi jotakin suurta turmaa.

ORESTES. Menneen hänen valoisan valtansa jo voima näyttää, kun lähestyy mies syyllinen, min päätä yön laajan lailla kirous peittää, vainoo. Nyt turmaksemme tavan vanhan irti siteistään päästää himo hurskas hurmeen. Kuninkaan hurja mieli meidät tuho; jos suuttuu hän, ei meitä nainen auta!

PYLADES. Hyväpä meille, ett' on nainen hän! Mies parhain tottuu julmuuteen, ja siitä, mit' ensin inhosi hän, itsellensä lain vihdoon laatii, muuttuu kovaksi ja tuskin tunnettavaks enää. Nainen samana aina pysyy kuin hän on. Hyvässä varmemmin kuin pahassa voit häneen luottaa. — Vait! Hän saapuu. Jätä nyt yksin meidät! Tohdi hälle heti en nimiämme virkkaa, empimättä en vaiheitamme uskoa. Sa menet, sun tapaan ennen kuin hän kanssa puhuu.

TOINEN KOHTAUS.

Iphigeneia. Pylades.

IPHIGENEIA. Mist' olet, mistä saavut, vieras, sano? Minusta näyttää, helleeniksi ennen kuin Skyythin mieheksi sun luulla voisin. (Päästää hänen kahleensa.) Vapaus, min sulle suon, on vaarallinen; turmansa taivas kääntäköön pois teistä!

PYLADES. Oi, sulo ääni! Sävel äidinkielen niin tervetullut maassa vierahassa! Siniset vuoret isäin valkaman ma, vangittu, taas silmäin eessä näen kuin ennen. Tämän todistaa suo riemun, ma että myöskin olen helleeni! Unohdin hetkeksi, ma kuinka sua kipeesti tarvitsen, ja sielu multa sun haihtui ilmestykseen ihanaan. Oi, sano, ellei sulje kohtalo sun suutas, mistä Hellaan heimosta sa luet syntys jumal-kaltahisen.

IPHIGENEIA. Papitar, jonk' on itse jumalatar valinnut, pyhittänyt, kanssa puhuu. Se riittääköön. Nyt virka, kuka olet, ja mikä turman-tuima sallimus sun kera kumppanis on tänne tuonut.

PYLADES. Helposti virkkaa voin, mik' onnettuus työläällä seurallansa meitä vainoo. Ah, jumal-impä, jospa toivon heljän niin helposti sa meissä syttää voisit! Kreetasta, lapsia Adrasteen oomme: ma nuorin, nimeltäni Kephalos, hän vanhin on, Laodamas. Mut meidän välillä veli keskimäinen, raaka ja hurja, seisoi, ilon ynnä sovun leikeistä ensi nuoruuden jo hääti. Niin kauan tottelimme äidin sanaa kuin taaton voima eessä Troijan soti; mut kun hän saaliinensa saapui sekä sen jälkeen kohta kuoli, veljekset erotti riita maasta, perinnöstä. Ma pidin puolta vanhimman. Hän veljen löi kuoliaaksi. Verisyyn tuon tähden hänt' ankara nyt ajaa kostotar. Mut tähän rantaan kolkkoon lähettää Apollo Delphoin meidät toivon kera. Templissä siskonsa hän käski avun siunaavan kättä meidän vartoa. Olemme vangit, tänne tuotu meidät on uhriteuraiksesi, tiedät sen.

IPHIGENEIA.

Sortuiko Troija? Kerro, kallis mies!

PYLADES. Se sortui. Takaa meille pelastus, apua jouduta, niin meille lupas Apollo! Veljeäni armahda, suo hälle pian hyvä, hellä sana! Mut säästä häntä, jos sa haastat hälle, ma pyydän, anon: sillä helposti sydämen hältä ilo, tuska, muisto valtaa ja järkyttää. Näät kuumehinen käy hulluus hänen päähänsä ja jättää tuon sielun kauniin, vapaan kostotarten saaliiksi julmien.

IPHIGENEIA. Kuin liekin suuri sun onnettuutes, unhota se, pyydän, siks kuin oot kertonut, min kuulla mielin.

PYLADES. Kaupunki korkea, mi Hellaan voimaa vastusti vuotta pitkää kymmenen, nyt tuhkana on, nouse siit' ei enää. Mut monet haudat parhaimmeme meitä barbaarein rantaa vaatii muistamaan. Siell' lepää kanssa kauniin ystävänsä Akilles.

IPHIGENEIA.

Tuhkaa siis te jumal-kuvat!

PYLADES. Myös Palamedes, Aias Telamonin ei nähneet päivää isänmaansa jälleen.

IPHIGENEIA.

Hän vait on isästäin, ei virka häntä
keralla vainajain. Hän elää! Niin!
Saan hänet nähdä. Sydän, toivoon syty!

PYLADES. Miekkoiset, jotka miekka kaasi! Saivat tuhannet surman sulokatkeran. Mut kauhut kolkot, lopun kurjan laittoi jumala vihastunut palaaville sijasta voittosaaton. Tänne eikö käy ääni inehmon? Niin kauas kuin se kantaa, kulkee maailmassa maine mies-kohtaloista kuulumattomista. Valitus outo siis on sulle, joka Mykeenan linnat täyttää huokauksin ain uusin? — Avulla Aigistheen on murhannut puolisonsa Klytaimnestra samana päivänä, kun palas hän! — Tuon kuninkaan on huone kallis sulle, nään povet turhaan kamppailevan kanssa sanani kauhun, jot' et vartonut. Oletko hänen ystävänsä tytär vai naapurinsa kaupungista tuosta? Sit' älä salaa, mulle anteeks anna, ett' ensimmäisnä hirmuviestin toin.

IPHIGENEIA.

Työ synkkä kuinka tehtiin, kerro mulle!

PYLADES. Paluunsa päivänä kun kuningas kylvystä nousi tyynnä, virkeänä, pukunsa pyysi puolisolta, heitti tuo turmahinen hänen hartioilleen kudoksen poimukkahan, taidokkaasti pään jalon ympärille kiertyväisen; ja kun hän turhaan pyrki tuosta irti kuin verkosta, löi hänet kuoliaaksi Aigisthes petturi, ja verhottuna kuningas suuri kuoloon kulki näin.

IPHIGENEIA.

Mik' oli palkka miehen syypään?

PYLADES. Valta ja vuode, min jo ennaltaan hän omas.

IPHIGENEIA.

Näin himo häijy johti konnantyöhön?

PYLADES.

Ja syvä tunne koston vanhan.

IPHIGENEIA. Kuinka kuningas heitä oli loukannut?

PYLADES. Teolla raskaalla, mi puolustaa vois murhan, jos ois puolustusta sillä. Kun jumal-valta joku tuulin rajuin helleenein matkaa esti, houkutteli Auliihin tyttärensä vanhimman, Iphigeneian hän, ja uhrina verisnä eestä Hellaan onnen, sortui tää alttarilla Artemiin. Käy puhe: tuost' äidin sydämeen niin syvä syntyi viha ja kammo, että antautui Aigistheen lemmelle ja itse kiersi hän puolisonsa surman verkkohon.

IPHIGENEIA (peittäen kasvonsa).

Jo riittää. Pian jälleen näät sä minut.

PYLADES. Syvästi näyttää häntä liikuttavan kuningashuoneen kohtalo. Ken liekin, hän kuninkaan on hyvin tuntenut. Talosta ylhäisestä, onneksemme, on tänne myöty hän. Nyt hiljaa, sydän! Jo toivon tähti meille vilkkuu, mielin iloisin, viisain sitä kohti käymme.

KOLMAS NÄYTÖS.

ENSIMMÄINEN KOHTAUS.

Iphigeneia. Orestes.

IPHIGENEIA. Mies onneton, sun sites irti päästän merkiksi kolkkomman nyt kohtalon. Vapaus, min templi suo, on surmanviesti kuin elon viime, kirkas katse on sairaalle, tuonen-tuskaiselle. Vielä en voi, en saata sanoa, ett' ootte hukassa! Kuinka voisin vihkiä kädellä murhaajan ma kuoloon teidät? Kajota päähänne ei tohdi kukaan, niin kauan kuin ma olen papitar tään templin. Mutta jos ma kieltäyn työstä, min vihastunut vaatii valtias, hän jonkun neidoistani määrää siihen ja seuraajakseni. Teit' auttaa silloin palavin voin ma toivotuksin vaan. Oi kallis maamies! Alin orjakin, ken liettä kotijumalaimme koski, vieraalla maali' on meille tervetullut: kuin teitä riemuin, siunauksin on mun vastaan-ottaminen! Tuotte mulle urosten kuvan, joita vanhemmilta jo opin kunnioittamaan, ja mieleen ihanan, uuden toivon virvoituksen!

ORESTES. Salaatko nimes, syntys päätöksestä viisaasta? Vaiko tietää saanen, ken mua, taivahisten kaltainen, näin kohtaa?

IPHIGENEIA. Mun olet tunteva. Nyt virka mulle, min puoliksi vain veljeltäs ma kuulin, Troijasta palaavien loppu kerro, kuin kova, outo, mykkä kohtalo tervehti heitä kodin kynnyksellä. Ma nuorna tosin tänne tuotu lienen, mut hyvin muistan katseen aran, jonka pelolla heitin, hämmästyksellä uroihin noihin. Nousivat he sotaan kuin ois Olympo itse noussut, haamut muinaisen ajan hohtavaisen alas kauhuksi Ilionin astuneet. Ja kaikist' uljain Agamemnon oli! Nyt lausu: kaatuiko hän kotiin tullen juonista vaimonsa ja Aigistheen?

ORESTES.
Sinä sen sanoit!

IPHIGENEIA. Voi Mykeena kurjaa! Siis kylvi Tantaloksen heimo herja kiroa kiron päälle täysin käsin! Kuin rikkaruoho, terää paha tehden, siementä tuhanista siroittaen, lastensa lasten sukumurhaajia ikuiseen vuororaivoon siitti! — Kerro, mink' äsken multa kauhun äkki-yö puheesta veljes peitti! Kuinka pääsi tuon suvun suuren poika viimeinen, laps armas, isän kostajaksi sääty, kuink' alta veripäivän pääs Orestes? Samako sallimus Avernus-verkoin hänetkin kiersi? Pelastuiko? Onko elossa vielä hän? Elektra vielä?

ORESTES.
He ovat.

IPHIGENEIA. Anna, kulta-aurinko, säteesi mulle kauneimmat, ne laske Zeun eteen kiitokseksi! köyhä olen ja mykkä minä.

ORESTES. Ystävä jos lienet tuon valtahuoneen, siihen liitetty lähemmin, niinkuin ilos ilmaisee, hillitse, vahvista nyt sydämesi! Näät sietämätön iloisalle lie taas suruun suistuminen? Tiedät vasta, ma huomaan, ett' on Agamemnon kuollut.

IPHIGENEIA.
Tää tieto eikö mulle riitä siis?

ORESTES.
Vain puolet kauhusta sa kuullut olet.

IPHIGENEIA.
Mitä ma pelkäisin? Orestes elää,
Elektra myös.

ORESTES.
Et Klytaimnestraa muista.

IPHIGENEIA.
Pelastu ei hän, toivon taikka pelkään.

ORESTES.
Erosi myös hän mailta toivon.

IPHIGENEIA. Itse verensä raivoten hän vuodattiko?

ORESTES.

Ei, vaikka surman antoi veri oma.

IPHIGENEIA.

Selvemmin haasta, ett'en miettis enää!
Tuhannet tunnen päällä pääni ankeen
ma epätiedon tummain siipein iskut.

ORESTES. Jumalat valinneet siis ovat minut viestiksi teon, jonka mielelläni salaisin soinnuttomaan, kumeaan yön valtakuntaan. Vastoin tahtoani mua pakottaa sun suusi armas; mutta myös tuskallista pyytää voi se, saakin. Pelasti isän kuolinpäivänä Elektra piiloon veljensä: tään luokseen Strophios, taaton lanko, otti. Kansa kasvatti oman poikansa, min nimi Pylades oli; saapuneen tää sulki siteillä ystävyuden ihanilla. He kasvoivat, ja kasvoi sieluissansa palava halu kostaa kuolema kuninkaan. Huomaamatta, valepuvuin Mykeenaan saapuvat he saattamahan Oresteen tuhkaa, kuolonsanaa muka suruista. Hyvin vastaan ottaa heidät nyt valtiatar, linnahan he käyvät. Orestes ilmoittaisk siskollensa: hänessä sisko lietsoo koston tulta, mi eessä äidin pyhän läsnäolon jo oli sammunut. Hän hiljaa johtaa veljensä paikkaan, kussa taatto kuoli, ja missä vanha, kevyt jälki veren, riettaasti vuodatetun, juovat valjut, kamalat painoi palkkiin usein pestyyn. Kuvasi tulikielin kaikki seikat tuon konnantyön, ja elämänsä kurjan, eletyn orjaellen, onnellisten myös petturien ylimielen, vaarat ne, jotka vartoi veljeä ja häntä taholta äidin, äitipuoleks käyneen. Täss' antoi veljelle hän veitsen vanhan, tuon Tantaloksen talon kauhun: kaatui poikansa käden kautta Klytaimnestra.

IPHIGENEIA. Taivaiset, joiden päivät puhtaat vierii pääll' aina uutten pilvein autuaasti, mun ihmisistä erotitteko vain siks niin monta vuotta, lähellänne piditte minut, mulle lapsellisen tuon toimen, pyhän tulen hoidon, soitte, mun sieluni kuin liekin luoksenne hurskaassa kirkkaudessa kirvoititte, vain siksi, että herjat heimoni syvemmin tuntisin? — Ah, kerro mulle Oresteen kohtalot, tuon onnettoman!

ORESTES. Oi, jospa virkkaa vois, ett' on hän kuollut! Kuin synkkä-huuruin kuolleen hurmehesta nous äidin ääni, yön ikivanhan tyttärille huutain: "Saa äidinmurhaaja ei pakoon päästä! Syypäätä vainotkaa! Hän teidän on!" He kuulevat, kuin kotkat ahnaat luovat jo ympärilleen ontot katsehensa, pimeissä luolissaan he liikahtavat, jo hiljaa hiipii seuralaiset heidän, katumus ynnä epätoivo, esiin. Käy heidän eellään usma kuolon virran; jälestä pitkin pilvikaartein vyöryy työn tapahtuneen ikikatselmus, sekoittain päätä rikollista. Luvan kun saivat turmaa tuomaan, maalle käyvät kauniille, kylvämälle jumalien, jost' ammoin ajoi heidät vanha kiro. Nuo nopsin jaloin pakolaista vainoo: he väistyvät vain jälleen vaivataksen.

IPHIGENEIA. Mies onneton, on kärsimykses sama, sa tunnet tuskat pakolaisen kurjan!

ORESTES.

Sa mitä lausut? Samaa kärsinkö?

IPHIGENEIA.

Kuin häntä, sua sukumurha painaa.
Sen nuorin veljes mulle uskoi jo.

ORESTES. En sietää voi, sun että, suuri sielu, näin sana väärä pettää. Vieras vieraan verkolla valheisella kiertäköön ja, vilppiin tottuneena, paulan pankoon hänelle; meidän välillämme on oleva totuus! Orestes olen! Pääni rikollinen jo painuu, hakee hautaa, kuolemaa; se joka muodossaan on tervetullut! Ken lietkin, toivon pelastusta sulle ja kumppanilleni, en itselleni. Sa vasten mieltäs täällä viivyt, arvaan; te keino pakoon keksikää, ma jään. Ruumiini kuollut kalliolta syösköön, vereni mereen saakka sauhutkoon, kiroksi tulkoon raakalaisten rannan! Te maahan Hellaan menkää ihanaan eloa uutta auvoin alkamahan.

(Etääntyty.)

IPHIGENEIA. Ihanin tytär isän suurimman, oi, Täyttymys, siis vihdoin astut alas! Kuin suunnatonna eessäin seisot! Katse käsiisi tuskin tapaa, jotka täynnään hedelmiä ja siunaus-seppeleitä Olympon aarteheet maan päälle tuovat. Kuningas lahjain laajuudesta tutaan — vähältä hälle täytyy näyttää, näät, mi tuhanten jo rikkaus oisi; — tutaan näin jumalaiset kauan säästetyistä, viisaasti valituista antimistaan. Te yksin tiedätte, mik' onneks meille, näette vastaisuuden maahan aavaan, kun joka ilta yön ja tähtein huntu sen meiltä peittää. Tyynnä kuulette te pyyntöämme lapsellista, jolla on kiire ain; ei epäkypsänä kätenne taita taivaan kultaheelmää. Ja häntä voi, ken kärsimättömänä heit' uhmaa, ruoan karvaan kuolemakseen ken nauttii! Älkää kauan varrotun, tuon tuskin ajatellun, onnen suoko ohitse mennä turhaa vaivaa tuoden, kuin kulkee varjo kuolleen ystävän.

ORESTES (jälleen häntä lähestyen). Jos jumaloita avuks Pyladeen ja itses anot, minut unhoon peitä! Syypäätä auta et, jos yhdyt häneen, jaat kiron vaan ja hädän.

IPHIGENEIA. Kohtaloni lujasti liitetty on sinuun.

ORESTES. Ei! Mun yksin ynnä ilman seuraa mennä suo maahan kuolon! Vaikka huntuhusi kattaisit rikollisen, kata et katseilta häntä Iki-valvovien, ja läsnäolos, jumal-impä, tunkee vain heidät syrjään, karkoita ei heitä. Maaperää lehdon pyhän eivät tohdi he vaskijaloin julkein saastuttaa; mut kaukaa sieltä täältä kuulen sentään naurunsa hirmuisen. Niin puuta, johon pelastui matkamiesi, sudet väijyy. He tuonne ulos lepoon leiriytyivät; jos jätän lehdon tään, he nousevat, pudistain käärmepäitään, pölyttäen tomua kaikkialta, saalistaan ajavat eellään.

IPHIGENEIA.

Ystävällisen,
Orestes, voitko sanan kuulla?

ORESTES. Säästä jumalten ystävälle se!

IPHIGENEIA. He suovat sinulle toivon uuden valon.

ORESTES. Puhki savun ja paahteen kuolon virran kajo hämärä mulle tietä hornaan viittaa.

IPHIGENEIA.

Oliko siskos ainoa Elektra?

ORESTES. Tuon ainoon tunsin; hyvä kohtalo, julmalta joskin näytti, otti varhain vanhemman kurjuudesta huonehemme. Kysyntäs jätä, ah! Äl' liity itse sa seuraan kostotarten! Puhaltavat vahingon riemulla he tuhkaa sielun, ja siedä eivät, että viime hiilet heimomme kauhupalon hiljaa sammuis minussa pois. Siis ikuisesti onko, tahalla lietsottuna, hornan lieskoin tää hehku sieluani kiduttava?

IPHIGENEIA. Tulehes tuon ma suitsutusta hyvää. Suo rakkauden puhtaan hengen hiljaa povesi polttoa sa jäädyttää! Orestes, kallehin, sit' etkö tunne? Sult' onko saatto kauhu-jumalien niin veren suonissasi kuivattanut? Hiipiikö kuin Gorgonin julman päästä ruumiisi kautta lumous kivettävä? Ah, tuonelaan jos kiroin kumein kutsuu sua ääni äidinveren vuodatetun, avuksi eikö valtoja Olympon kutsuisi siskon puhtaan siunaus?

ORESTES.

Se kutsuu! kutsuu! Turmaani siis tahdot?
Sinussa piileekö siis kostotar?
Ken olet sa, min ääni hirmuisena
sisimmät syvyyteni myllertää?

IPHIGENEIA.

Sydämes syvin todistaa: Orestes,
se olen minä! Nää Iphigeneia!
Ma elän!

ORESTES.

Sinä!

IPHIGENEIA.

Veljeni!

ORESTES. Pois! Pois! Sua neuvon, älä suortuviini koske! Kuin morsiusvaatteesta Kreusan syytty minusta tuli sammumaton. Mene! Kuin Herakles niin tahdon, arvoton, ma itsekseeni kuolon kurjan kuolla.

IPHIGENEIA. Et ole sortuva! Oi, että kuulla ma sulta saisin sanan tyynen vaan! Mun poista epäilyni, varma olla suo onnesta mun kauan-kaivatusta! Ilon ja tuskan pyörä vierii kautta mun sydämeni. Miestä outoa väristen säikyn; mutta valtavasti mua sisimpäni tempaa veljeen päin.

ORESTES. Dionyson onko templi tää? ja raivoon papitar hurmauko hurjan-pyhään?

IPHIGENEIA. Mua kuule! Katso mua, kuinka mulla taas sydän aukee ajan pitkän takaa auvolle armaimmalle, minkä kantaa maa mulle vielä voi: sun päätäs tahdon suudella, syleillä sua käsivarsin, jotk' ennen ojentuivat tyhjään tuuleen. Äl' estä mua! Äl' estä! Heljempänä ei Parnassolta ikilähde virtaa portaita paatten laaksoon kultaiseen, kuin kumpuaa mun rinnastani riemu, merenä autuaana saartaa minut. Orestes! Veikko! Veli!

ORESTES. Kaunis impi, sua usko en, en imarrustasi. Tää paikka Artemiin on; ankarat hän neitseet vaatii, kostaa templin herjan. Käsvartes poveltani poista! Miehen jos nuoren pelastaa sun lempes tahtoo, hänelle onnen vienon tarjota, sa mieles käännä mieheen arvokkaampaan, mun kumppaniini!

Tuolla vuoritiellä hän harhailee; sa hänet etsi, ohjaa hänt' oikeaan ja mua säästä!

IPHIGENEIA. Veli, tajuusi tule, tunne löydetty! Iloa siskon puhtaan taivahista haluksi hetken irstahan ä! luule! Pois siirry hältä, harha silmän jäykän, ett' ilon ylhäisimmän tuokio ei oisi kurjuus suurin! Tässä on hän, sun siskos kauan-kadotettu. Tempas mun alttarilta Artemis ja tänne templiinsä omaan auttoi. Vanki olet, teuraana tulet, löydät siskon täältä sijasta papittaren.

ORESTES. Onneton! Niin nähköön aurinko siis viime hirmut huoneemme! Eikö tääll' Elektra ole? hän että kanssamme myös perikatoon menisi eikä elämäänsä säästäis kovempaan kohtaloon ja kärsimykseen. Papitar! Hyvä, seuraan alttarille: peritty tapa veljen-murha on sukumme vanhan; jumaloita kiitän, maast' että lapsetonna juurittaa mun ovat päättäneet. Sa neuvo ota: ä! lemmi päivää, älä tähtiä, mua seuraa mustaan valtakuntaan! Kuin tulisen lammen lohikäärmeet vertaan vainoovat, niellen toisiansa, niin hävittää itseään tää hurja heimo; syytönnä, lapsetonna myötä tule! Mua säälisilmin katsot? Lakkaa! Silmin sellaisin etsi Klytaimnestra tietä poikansa sydämeen; mut sattui isku hänelle rintaan kouran kohotetun. Ja äiti kuoli! — Esiin, nurja haamu! Te piiri tehkää, koston hengettäret, ja nähkää näytelmä tää tervetullut, viimeinen, hirvein, minkä valmistitte! Ei hijo veistään viha, kosto; siskon on armaan pakko tehdä surmatyö. Ä! itke! Sull' ei syytä. Lapsest' asti en mitään lempinyt ma liene niin kuin sua rakastaa ma voisin, sisar. Niin, nosta veitsi, avaa auki tie virroille täällä kiehuville!

(Vaipuu maahan taintuneena.)

IPHIGENEIA. Yksin en kantaa jaksata tätä onnea, en onnetuutta. Pylades, sua kaipaam! Apusi mistä löydän, kallis mies?

(Etääntyy etsien.)

TOINEN KOHTAUS.

Orestes.

ORESTES (herää horroksistaan ja nousee). Viel' yksi! tarjoo Lethen veestä mulle sa virvoituksen viime kylmä malja! Huuhdottu povestani pois on pian elämän kouristus, ja vitkaan vierii, unessa unhon lähteen, henkeni luo varjovaltain, usmiin ikuisihin. Levätä levossanne viileässä maan pojan suokaa, paljon-harhailleen! — Min kuiskeen kumman kuulen puista? Mikä hälinä hämääryyttä halkoo? Uutta tulevat katsomaan he vierastansa! Mik' on tuo parvi, uljas niinkuin koottu kuningasheimo, iloinen ja kirkas? Rauhaisna käyvät nuoret, vanhat, miehet ja vaimot; jumal-kaltaisilta varjot vaeltavaiset näyttävät. He ovat sukuni kanta-isät! — Atreus kulkee Thyesteen kera, tyynnä haastain, pojat hypellen leikkii heidän ympärillään. Tääll' eikö vihan mieltä enää ole? Sammuiko kosto niinkuin taivaan päivä? Siis olen tervetullut minäkin ja tohdin käydä jonoon juhlalliseen. Oi terve, taatot! Ma oon Orestes, sukunne mies olen viimeinen! te minkä kylvitte, niitti hän: kiroa kantaen kulki kuoloon. Mut keveämmät tääll' ovat kuormat: oi, ottakaa hänet piirihinne! — Sa kunnan Atreus, sa Thyestes: tääll' irti ollahan vainostamme. — Miss' olet taatto, min kerran vain näin elämässä? — Sa ootko isä? Emoa saatatko ystävänä? Kätensä tarjota Klytaimnestra sinulle voiko? Orestes silloin myös tohtii lausua: Katso poikaasi — On tullut poikanne! Tervehtikää! Maan päällä tervehdys murhan varman meill' oli merkinä heimossamme; yön tuolla puolenpa iloa pitää nyt vanhan Tantalosin suuri suku. Te mulle huudatte: tervetullut! Otatte seuraanne minut! Viekö luo minut harmajan kantataaton! Miss' on hän, että ma näkisin hänet, pään kalliin, kunnian-arvoisan, mi jumalain kera neuvotteli. Te näytte empivän? pois te käännytte? Mit' on tää? Kärsiikö jumal-uhmaaja? Voi mua! Vaskisin kahlein kiinni nuo takoneet ovat Ylivoimaiset sankar-rintahan tuskat tuimat.

KOLMAS KOHTAUS.

Orestes. Iphigeneia. Pylades.

ORESTES. Te täällä myöskin? Siis terve sulle, oi sisko! Viel' on Elektra poissa. Jumala laupias nuolin vienoin pian lähettää hänet myöskin kuoloon. Sua säälin, ystävä raukka, vain! Käy myötä, käy Manan valtiasta, me, uudet vierahat, tervehdimme.

IPHIGENEIA. Te sisarukset taivaan laajan, jotka valoa yön ja päivän saatatte luo ihmislasten, jotka ette tohdi tuonelle loistaa, meitä auttakaa! Ylitse kaiken, min maa, taivas tarjoo, rakastat veljeäsi, Artemis, ja kasvos neitseelliset käännät kaihoihin hiljaisiin puoleen ikivalkeutensa. Ah, ainoaa, ah, myöhään-löytämäni ä! yöhön, raivoon hulluuden sa jätä! Ja täytetty jos tahtos on, mi tänne salasi mun, jos hänen kauttaan mulle, hänelle kautta mun, sa avun aioit, kironsa kirvoittaos, ettei meiltä menisi pelastuksen aika kallis!

PYLADES. Tunnetko meidät ynnä lehdon pyhän ja valon, jok' ei vainajille loista? Käsvarsi ystävän ja siskon pitää lujasti sun viel' elämässä. Tartu vankasti meihin! Emme varjoja me ole. Huomaa, mitä haastan! Toinnu, kokoa voimas! Hetket kalliit ovat, pakomme määrää langat hennot, joita kutovan näyttää hyvä kohtalotar.

ORESTES (Iphigeneialle). Vapaalla suo mun sydämellä noutaa sylistäs ilo puhdas ensi kerta! Jumalat, jotka valta-valkeassa pimeät pilvet käytte murtamahan, ja armon-ankaroina suotte sateen, anotun kauan, kanssa ukkosen ja myrskyn maalle hurjin virroin vuotaa; mut kohta siunaukseksi muutatte maan lasten pelon, jähmetyksen jäisen riemuksi, kiitokseksi äänekkääksi, kun pisaroissa lehtipuun taas tuoreen uus päivä tuhatvärein välkähtää ja Iris kirjokaunis käsin kevein viimeisten pilvein hunnun harmaan poistaa sylissä siskoni myös suokaa minun, povella ystäväni, nauttia lahjoista taivaan mielin kiitollisin! Jo kiro kirpoo, sydän tää sen sanoo. Katoovat kostottaret, kuulen sen, taas Tartaroon ja taakseen kiinni lyövät he vaskiportit kaukojylinällä. Maa tuoksuu henkeä jo heilimöivää, mua kutsuu kummuiltansa etsimään elämän riemua ja urhotöitä.

PYLADES.

Kallista aikaa älkää laiminlyökö!
Ilomme täys Olympoon nouskoon vasta
purjeita pullistavan tuulen kera.
Tulkaatte! Tarpeen tässä on neuvot nopsat.

NELJÄS NAYTOS.

ENSIMMÄINEN KOHTAUS.

Iphigeneia.

IPHIGENEIA. Jos jumalaiset miettivät lapselle maan paljon pulmia ynnä aikovat hälle riemusta tuskaan ja tuskasta riemuun syvästi-järkyttävän ylimenon: he kasvattavat liki kaupunkia tai kaukorannalla ystävän vakaan, että hetkinä hädän hällä myös apu oisi. Jumalat Pyladesta siunatkaa, ja kaikkea, mit' aikoneekin milloin! Sodassa on hän käsivarsi miehen ja neuvostossa vanhan kirkas silmä. Näät hänen sielunsa on tyyni; säilyy ainainen pyhä rauhan aarre siinä, ja ajelehtivalle tarjoaa sen syvyyksistä lohdun hän ja neuvon. Erotti veljestä hän mun; näät tuohon ma yhä tuijotin, enk' onneheni omaani voinut uskoa, en häntä sylistäin päästänyt, en tuntenut myös liki liikkuvaisen vaaran uhkaa. Tuumaansa täyttääkseen nyt rantaan meren he käyvät, missä laiva miehinensä, salattu lahteen, merkkiä vain vartoo. Antoivat suuhun sanan viisaan mulle ja opettivat, kuinka kuninkaalle ma vastaan, kun hän viestin laittaa, vaatii mun jouduttamaan uhria. Ah! huomaan, mun täytyy johdettavaks alistua kuin lapsen. Tottunut en liene vilppiin, en viekkauksella mitään saamaan. Voi! voi valhetta! Ei vapauta se rintaa kuin sana totuudessa lausuttu; ei lohduta se, tuskan tuottaa sille, ken salaa takoo sen, ja taapäin kimpoo kuin nuoli, kääntämättä jumal-käden, ja viuhahtaen ampujaansa iskee. Murhetta murhe ajaa rinnassani. Kentiesi tempaa julma kostotar taas veljen maalla vihkimättömällä tään rannan? Kenties heidät keksitähän? Minusta tuntuu, aseellisten kuulen jo astuntaa! — Kas, nopein askelin kuninkahalta viesti saapuu. Lyö mun sydämeni, sielu sekoo multa, kun kasvot miehen nään, jot' täytyy minun nyt sanoin valheellisissä kohdata.

TOINEN KOHTAUS.

Iphigeneia. Arkas.

ARKAS.

Papitar, uhriasi kiirehtäös!
Kuningas vartoo, odottaa myös kansa.

IPHIGENEIA. Virkaani seuraisin ja viittaustas, jos este arvaamaton astuis ei välille mun ja työni täyttämisen.

ARKAS.

Mik' estää käskyä voi valtiaan?

IPHIGENEIA.

Vain sattuma, min yli meillä ei valtaa.

ARKAS. Se lausu, että viestin nopsan vien: hän päättänyt on kumpaisenkin kuolon.

IPHIGENEIA. Jumalat sit' ei vielä päättänehet. Vanhempi näistä miehistä on sypää sukunsa vereen vuodatettuhun. Siks häntä vainoo kostotarten seura, niin, itse sisätampellissä tarttui hänehen turma, läsnäolollaan saastutti paikan puhtaan hän. Nyt riennän ma neitoineni, kuvaa Artemiin meressä vilppahassa huuhtoen, salaisen toimittamaan vihki-uhrin. Hiljainen olkoon, häiritsemätön se saatto.

ARKAS. Riennän, kuninkaalle esteen tään uuden kerron; sinä työtäs pyhää ä! ennen ala kuin hän sallii sen.

IPHIGENEIA.
Tää koskee papitarta vain.

ARKAS. Myös tietää tulevi kuninkaan näin kumma seikka.

IPHIGENEIA.
Neuvonsa, käskynsä ei muuta mitään.

ARKAS. Näön vuoksi usein tiedustellaan mieltä maan mahtavain.

IPHIGENEIA. Sit' ällös vaadi, mikä ois pakko kieltää mun.

ARKAS. Ä! epää, mikä on hyvää, hyödyllistä.

IPHIGENEIA. Myönnyn, jos et viivy.

ARKAS. Leiriin sanan saatan pian ja yhtä pian vastauksen tuon. Oi, jospa viestin vielä saisin viedä, mi kaikki päästäis pulmat meille pahat: totellut neuvoa et ystävän.

IPHIGENEIA.
Min voin, sen mielelläni tein.

ARKAS. Sa muutat viel' aikaan oikeahan mielesi.

IPHIGENEIA.
Se ei nyt kerran ole vallassamme.

ARKAS.
Sa katsot mahdottomaks vaivaloista.

IPHIGENEIA.
Ja toivomaasi mahdolliseksi sinä.

ARKAS.
Niin tyynnä kaikki uskaltaa siis aiot?

IPHIGENEIA.
Jumalten käteen jättänyt sen olen.

ARKAS. Ihmistä auttaa inhimillisesti on tapa heidän.

IPHIGENEIA.
Heitä tottelen.

ARKAS. Omassa kädessä on kaikki. Vaatii vain valtiaamme sydän suuttunut vieraille noille kolkon kuoleman. Menoista julmista jo ammoiin kansa ja veren uhreista on vierautunut. Niin, moni, jonka nurja kohtalo maan oudon rantaan ajoi, tunsu itse, kuin jumal-kaltaisina ihmiskasvot herttaiset kohtaa raukkaa eksyväistä, mi harhaelee muukalaista merta. Ah, meistä voimaasi pois ä! ä! käännä! Helposti täytät täällä alkamasi: näät missään majaa itselleen ei tee nopeemmin lempeys, mi ihmismuodoin taivaasta astuvi, kuin siellä, missä uus kansa, synkkä, kesytön, täys voimaa, uljuutta, arkaa aavistusta, yksin yleten kantaa kuormaa ihmis-elon.

IPHIGENEIA. Mun ä! sieluani järkytä, et liikuttaa voi sitä mieles mukaan.

ARKAS. Niin kauan kuin on aika, säästetä ei sanan hyvän kerrantaa, ei vaivaa.

IPHIGENEIA. Näet vaivaa itse, tuskaa tuotat mulle, molemmat turhaan: siispä jätä minut!

ARKAS. Avuksi juuri anon tuskiyasi: ne ystävinä hyvää neuvovat.

IPHIGENEIA. Voimalla sieluuni ne käyvät käsin, karkoita eivät vastenmielisyyttä.

ARKAS. Tunteeko sielu kaunis mieltä nurjaa, kun hyvän työnsä jalo tarjoo mies?

IPHIGENEIA. Niin käy, jos jalo kiitokseen ei tyydy, vaan multa vaatii sopimattomia.

ARKAS. Ken lempeä ei tunne, puutu hältä ei koskaan sana puolustuksen. Kerron, mit' tääll' on tapahtunut, ruhtinaalle. Oi, jospa toistaisit sa sielussasi, sua kohtaan kuinka jalo on hän ollut tulostas asti tähän päivähän!

KOLMAS KOHTAUS.

Iphigeneia.

IPHIGENEIA (yksin). Ma tunnen povessain: tuon miehen puhe minulta mielen käänsi äkkiä toiseksi aivan. Kauhistan! — Kun nousee nopea vuoksi, yltään kalliot jo huuhtoo, kuivat rannan hiekall' äsken, niin riemun virta multa äsken kattoi sydämen kaiken. Käsivarsin kannoin ma mahdotonta. Tuntui taas kuin pilvi ois vieno ympäri mun piirittänyt, ja maasta nostanut mun tuudittaakseen unehen tuohon, jonka kulmilleni kevyen seului Artemis, kun käsin hän pelastavin kauas kantai mun. Veljeeni äsken voimall' ainoalla tää sydän tarttui; hänen ystävänsä vain neuvot kuulin; paisui eespäin sielu vain heitä auttaakseen. Kun pursimies kernaasti kallioille saaren karun selkensä kääntää, niin mun taakseni jäi Tauris. Nyt mun jälleen herättänyt tuon miehen uskollisen ääni on; ma muistan, että jätän ihmisiä myös tänne. Kaksinkerroin vilppiä vihata alan. Sydän, tyynnä pysy! Nyt horjutko? Nyt epäiletkö? Jättää sun tulee yksinäisen vankka pohja! Taas laivassa, taas lainehilla, kantaa sua kuohut keinuvat: et maailmaa, et itseäsi tunne tummaa, arkaa.

NELJÄS KOHTAUS.

Iphigeneia. Pylades.

PYLADES. Miss' on hän, että sanoin nopsin hälle ma pelastuksen riemuviestin veisin?

IPHIGENEIA. Täss' seison suruisana, vartovana varmuutta lohdun, mulle lupaamasi.

PYLADES. On terve veljesi! Me paasipohjaa tuon rannan vihkimättömän ja hiekkaa kuljimme reippahasti keskustellen; jäi taakse huomaamatta lehto pyhä. Ja aina iki-ihanampana nuoruuden kaunis, liekki kutripään tuon ympärillä paloi; hehkui silmä uljuutta, toivoa, ja sydän vapaa ilohon aivan antautui ja haluun sua auttaa, auttajaansa, ynnä mua.

IPHIGENEIA. Siunattu ollos, ja sun huuliltasi, niin hyvää haastaneilta, älköön soiko ikinä ääni kärsimyksen, tuskan!

PYLADES. Enemmän tuon; näät tapa onnen tulla kuin ruhtinaan on runsas-saattoisen. Myös toverit me löysimme. He laivaa lahdessa piiloittivat, vartovina ja surren istuivat. He veljesi näkivät, nousivat ja riemuin kaikki he palavasti häntä pyysivät aluksen lähtöä jo jouduttamaan. Jokainen koura kaipaa airoa; maatuuli itse, kaikkein havaitsema, samalla nosti siiven hennon suihkeen. Siks joutukaamme, templiin johda minut, sen pyhäkköön, suo toivojemme määrään mun käydä käsin kunnioittavin! Pois yksin kantaa kuvan Artemiin mun voivat hartiani harjoitetut; ma kuinka kaipaen taakkaa toivottua!

(Käy kohti temppeliä viimeisten sanain aikana eikä huomaa, että Iphigeneia ei seuraa häntä; kääntyy vihdoin.)

Sa seisot, emmit — virka! — vaikenet. Näyt hämmentyvän. Uusko turma uhkaa taas onneamme? Lausu! Kuninkaalle sovittu, viisahan liet sanan viedä sa antanut?

IPHIGENEIA. Niin olen, ystäväni. Kuitenkin olet suuttuva. Jo oli näkösi mulle mykkä soima! Saapui kuninkahalta airut, sanoin hälle, mink' olit mulle suuhun pannut. Näytti hän hämmästyvän, vaati, ensin että ois kuningasta kuultava ja hälle tää uhri outo ilmoitettava; nyt tässä varron häntä palaavaksi.

PYLADES. Voi meitä! Uusi vaara päämme päällä siis häilyy! Pappis-oikeutes miks et viisaasti verhoutunut?

IPHIGENEIA. Verhona en sitä koskaan käyttänyt ma ole.

PYLADES. Näin perikatoon, kaunis sielu, saatat sa meidät kaikki. Miks en miettinyt tätäkin pulmaa eeltäpäin ja sua myös siitä opettanut suoriamaan!

IPHIGENEIA. Mua yksin soimaa, syy on mun, sen tunnen Mut kohdella en toisin voinut miestä, ken järkevästi, vakavasti vaati, mik' oikeaksi myöntää täytyi mun.

PYLADES. Nyt seikat synkistyvät; silti emme saa viivytellä, emme hätiköiden myös itseämme ilmi antaa. Tyynnä sa varro viestin palaamista, seiso lujana, tuokoon, mitä tuoneekin! Nääät moisen uhrin toimi kuuluu yksin neitseelle templin eikä kuninkaalle. Ja jos hän vaatii miehen nähdä vieraan, mi kantaa kuormaa hulluuden, se epää, kuin säilyttäisit meitä molempia kätöksessä templin. Aikaa voita, että paeta voimme, viedä aarteen pyhän käsistä kansan raa'an, arvottoman. Apollo merkit parhaat meille antaa, ja ennen kuin me ehdon täytämme, hän jumalaisen täyttää lupauksensa. Orestes vapaa, terve on! — Oi viekää, suotuisat tuulet, hänen myötään meidät te vuorisaareen, missä jumalan on paikka; sitten Mykeenaan, se että eläisi, liedestä taas sammuneesta iloiten nousis isäin-jumalat, ja tuli kaunis heidän kartanoissaan palaisi! Sun on kätes ensin heille uhraava yrtit kultamaljakoista. Sa jälleen onnen saatat taloon tuohon, sovitat kiron, seppelöitset uusin elämän-kukin kurjat omaisesi.

IPHIGENEIA. Kun sua kuulen, kallehin, niin kääntyy kuin kukka aurinkoa kohti mieli minulta, koskettama sanas säteen, suloista lohdutusta päin. Kuink' armas on puhe varma vakaan ystävän! Sen voimaa taivahaista yksinäinen vait ikävöi ja hiljaa riutuu. Kypsyy nääät vitkaan hälle ajatus ja päätös sopessa sydämen; ne kellittäisi keveesti läsnäolo ystävän.

PYLADES. Hyvästi! Kumppaneita vartovia nyt nopeasti rauhoittamaan käyn. Palajan pian; täällä salaa tarkkaan sun viittaustas takaa kallioiden. — Sa mitä mietit? Yli otsas vapaan sumea kulkee surusaatto juuri.

IPHIGENEIA. Se anteeks suo! Kun pilvi päivän tiessä, niin ohi sieluni käy murhe kevyt ja arkuus.

PYLADES. Älä pelkää! Paulaksemme löi liiton lujan pelko vaaran kanssa; toistensa on ne tovereita.

IPHIGENEIA. Jalo on murhe tää, mua varoittaa se, että en pettäis vilpistellen valtiasta; hän toinen taattoni on ollut.

PYLADES. Miestä pakenet, joka veljes tappaa tahtoo.

IPHIGENEIA.
Mies sama mulle hyvää teki.

PYLADES. Hädän ei käsky liene kiittämättömyyttä.

IPHIGENEIA.
Se sitä lie; sen puolustaa vain hätä.

PYLADES.
Jumalten eessä, ihmistenkin varmaan.

IPHIGENEIA.
Ei eessä sydämeni.

PYLADES. Ylpeyttä salaista liian tuima tunto on.

IPHIGENEIA.
En tutki, tunnen vain.

PYLADES. Jos itses tunnet sa oikein, kunnioitat itseäsi.

IPHIGENEIA. Vain puhdas sydän ilo itselleen voi olla.

PYLADES. Hyvin temppelissä säilyit. Elämä muovaa meidät lempeämmiks itselle, muille; sinäkin sen opit. Niin oudosti on ihmisheimo tehty, punottu niin on monipuoliseksi, puhtaana, kirkkahana että kukaan ei itsekseen, ei kera muiden pysy. Mut itseänsä tuomita on turhaa. Inehmon lähin, ensi velvoitus on tietään käydä, tarkata; nääät harvoin hän oikein arvioi, mit' on hän tehnyt, ja mitä tekee, tuskin koskaan oikein.

IPHIGENEIA.
Mun miltei taivutat.

PYLADES. Ei tarpeen tässä lie taivutus, kun vaalinvaltaa ei. Tie yks on vain, mi auttaa veljes, sinut ja minut; epäiletkö käydä sitä?

IPHIGENEIA. Oi, suo mun empiä! Et itse tyynnä niin väärin tekis vastaan miestä ketään, min hyvyys satoi kiitosvelkaan sun.

PYLADES. Jos sorrhimme, sua epätoivon soima kovempi vartoo. Näkyy, ett'et ole sa turmaan tottunut, kun päästäksesi pahasta suuresta et sanaa vilpin ees pientä tahdo uhrata.

IPHIGENEIA. Josp' oisi minulla miehen sydän! Aikeen uljaan kun kätkee se, on kuuro kaikille äänille muille.

PYLADES. Turhaan mieles vaappuu. Nyt kāskee hädän vaskikoura; sen vakava viittaus on laki ylin, jot' itse taivaan vallat tottelevat. Vait hallitsevi ikikohtalon pimeä sisar. Minkä kuorman sulle hän määrää, kann! Mitä kāskee, tee! Muun tiedät. Pian palajan ma tänne pyhästä kädestäsi ottamaan onnemme kauniin otsalehden.

VIIDES KOHTAUS.

Iphigeneia.

IPHIGENEIA (yksin). Pakko mun hänt' on seurata: nyt omaiseni vaarassa ovat, vaan ain aremmaksi, ah, oma kohtalo mun saa. Oi eikö tuo toivo pelastaa mun kaunis tule, min täällä yksin, hiljaa kasvatin? Oleva onko ikuinen tää kiro? Kohoova eikö koskaan heimo tää kanss' ole uuden siunauksen? Kaikki katoohan: kuihtuu elon voima kaunein, parahin onni sammuu. Miks ei kiro? Siis turhaan toivoin, tänne kätkettynä sukuni kohtalosta kauas, kerran kädellä, sydämellä puhtahalla pois pestä taattolani tahrat raskaat! Vaivasta ankarast' on tuskin veikko parannut sylissäni oudon-nopsaan, on tuskin lähestynyt laiva, kauan kaivattu, viemään isänmaahan minut, niin kuorman mulle kaksinkertaisen jo hätä mykkä vaskikourin painaa: pois kuva ryöstää kunnioitettu, minulle uskottu, mies pettää, jota elosta, olostani täällä kiitän. Oi, ettei heräis vastatahto vihdoin mun rinnassani! Viha titaanein, jumalten vanhain vaino teitä vastaan, olympolaiset, korppikotkan-kynsin poveeni hentoon tarttuis! Auttakaa, kuvanne sielussani pelastakaa!

Soi korvissani laulu vanha — olin sen unhottanut, halust' unhotinkin — vavisten neiet salliman sen lauloi, kun jumalista syöstiin Tantalos. He kera kärsi urhon ylvään; öinen povensa oli, villi virtensä. Sit' imettäjä lasna lauloi mulle ja sisaruksillein, sen muistan vielä.

Pelkää jumalia, ihmisten suku! He kantavat valtaa ikuisin käsin ja käyttävät sitä mielensä mukaan.

Pelkää enin, sa, jonka he nostavat! Vuorilla, pilvissä tuolit on valmiit ja kultaiset pöydät.

Syntyvi riita: syöstähän vieraat, herjatut, häväistyt kuiluihin synkkiin, ja vartovat turhaan, vankeina, tuloa tuomarin hurskaan.

Vaan ikijuhliin jumalat jäävät ympäri pöytäin. He vuorelta vuorelle kulkevat, huuruu rotkoista henki titaani-rintain tukahtuneitten kuin lemu uhrein tai kevyt pilvi.

Kääntävät silmän siunaavan jumalat pois koko heimoista; välttävät pojassa armaita kerran, vait puhuvaisia piirteitä taaton.

Soi salliman virsi; kuulevi kirottu kuilujen yössä, tuo harmaja, mieltii heimoa, lastaan, ja päättänsä puistaa.

VIIDES NÄYTÖS.

ENSIMMÄINEN KOHTAUS.

Thoas. Arkas.

ARKAS. Mun hämmentyen myöntää täytyy, tiedä en kunne suuntaan suuttumukseni. Vangitko pakomatkaa valmistavat salassa? Papitarko auttaa heitä? Tuo huhu kasvaa, karttuu: laiva, joka molemmat heidät tänne kantoi, piilee johonkin lahdenpoukamaan. Ja hulluus tuon miehen, uhri tää, min tekosyynä pyhänä olla piti viipymyksen, ne vihaa nostaa, varokeinon vaatii.

THOAS. Nopeesti tänne tulkoon papitar! Te sitten tarkkaan tutkikaatte ranta kärjestä vuorten pyhään lehtoon saakka; sen syvyksiä säästäkää, ja heidät viisaasti väijyen te vangitkaa; miss' ovatkin he, heidät kiinni saakaa!

TOINEN KOHTAUS.

THOAS (yksin). Hirmuisna vaihtuu viha rinnassani: ensiksi häntä vastaan, jonka katsoin pyhäksi niin, ja sitten itseäni, min hyvyys, höllyys hänet vilppiin johti. Orjuuteen tottuu ihminen ja oppii helposti muita kuulemaan, kun hältä vain vapaus kaikki viedään. Joutunut isäni käteen raakaan jos hän oisi ja hänet säästänyt ois pyhä viha: iloinen ois hän ollut, oma vain jos elo säilyi, kiitollisna oisi osaansa taipunut ja veren vieraan uhrannut, nähnyt velvoituksen siinä, mik' oli pakko. Tuumaan julkeaan nyt hyvyyteni hänet houkuttelee. Itseeni liittää häntä toivoin turhaan; osaansa omaa vain hän valikoi. Hän mairitellen voitti sydämeni; nyt torjun sen: hän petoksella tiensä viekkaalla hakee, katsoo hyvyyteni vain omaisuudeks ylimuistoiseksi.

KOLMAS KOHTAUS.

Iphigeneia. Thoas.

IPHIGENEIA.

Mua kutsut, kuningas! Mi tuo sun tänne?

THOAS.

Sa uhrin lykkäät; sano, miksi?

IPHIGENEIA.

Olen

Arkaalle kaikki selvään selittänyt.

THOAS.

Sinulta kuulla halaisin sen vielä.

IPHIGENEIA.

Suo jumalatar sulle aatos-ajan.

THOAS.

Tää aika itsellesi tärkeä lie.

IPHIGENEIA. Jos paatunut on julmaan päätökseen sun sydämes, niin ei sun tulla pitäis! Kuningas, joka ihmisyyttä loukkaa, saa kyllin orjia työn huonon tekoon ja kiroon puolehen vuoks armon, palkan. Mut tahra hänt' ei tapaa itseään. Pilvessä raskaassa hän turmaa tuumii, ja hänen airuensa kylvävät pään päälle kurjain salamoita kuolon; hän taivas-tietään tyynnä käy kuin valta ikuinen, yltämätön, myrskyssä.

THOAS.

Pyhiltä huuilta soi laulu hurja.

IPHIGENEIA. Papitar ei, vaan Agamemnonin nyt tytär haastaa. Kunnioitit sanaa sa oudon; käskeä nyt ruhtinaan tytärtä tahdot? Ei! Ma tottelemaan jo nuorna opin, ensin vanhemmilta ja sitten Artemiilta. Kuuliaisna on vapain sieluni; mut taipumaan sanahan miehen kovaan, käskyyn raakaan, en siellä oppinut ma enkä täällä.

THOAS.

Sua laki vanha käskää, minä en.

IPHIGENEIA. Ahnaasti lakiin tartumme, jos aseeni me siitä saamme intohimollemme. Lain toisen tunnen, vanhemman, tuon käskyn, jokainen vieras jolle pyhä on; se nyt mun vaatii sua vastustamaan.

THOAS. Lähellä sydäntäs nuo vangit näyttää olevan: unhottaa sun mieles myrsky ja sääli viisauden ensi käskyn, ett' ärsyttää ei pidä mahtavaa.

IPHIGENEIA. Puhunko, vaikenenko, aina tietää voit mitä mielessäni on ja pysyy. Sydäntä suljettua sääliin eikö saa muisto samallaisen kohtalon? Enempi eikö mieltä mun! Ma heissä nään itseni. Eess' alttarin ma itse vavissut olen, kuolo varhainen jo juhlallisna kaarsi polvistujan: jo välkkyi veitsi, poven puhkaista elävän tahtoi, silmä sammui, sydän kauhusta kiertyi — pelastuin. Min meille soi jumalat, sen suomaan velkapäät me emmekö lie kurjille? Sen tiedät, mun tunnet, pakottaa mua tahdot sentään!

THOAS.

Työs pyhä vaatii sen, ei valtias.

IPHIGENEIA. Somistamasta väkivaltaa lakkaa, mi naisen heikkoudesta iloitsee. Kuin mies ma olen vapaa synnyltäni. Jos poika Agamemnonin ois tässä ja hältä vaatisit sa kohtuutonta, ois hällä myöskin käsivarsi, miekka, povensa oikeutta puoltaa. Sanat aseeni mun on vain, ja miehen jalon sanoja naisen kuulla sopii.

THOAS. Kuulen enemmän niitä kuin sun veljes miekkaa.

IPHIGENEIA. Aseiden arpa vaihtuu sinne tänne; vähäksy vihollist' ei viisas mies. Avuttomaksi vastaan voimaa kovaa ei heikkoakaan luonto heittänyt: loi vilpin halun, keksi keinot hälle, hän väistyy, myöhästyttää, kiertää. Niin, on oikein, että vilppi voittaa voiman.

THOAS.

Mies viisas varailee ja torjuu vilpin.

IPHIGENEIA.

Ja sitä käytä sielu puhdas ei.

THOAS.

Sa malta, lausut oman tuomiosi!

IPHIGENEIA. Näkisit, kuinka taistelee tää sydän ens rynnäkköä pahan kohtalon, sen kouraa uljahasti torjuakseen. Siis suojatonna seison vastaan sua? Rukouksen kauniin, lehvän lempeän, naiskädessä mi väkevämp' on miekkaa, aseita miesten, hylkäät siis. Nyt millä siis puollan sisintäni? Ihmettäkö anelen Artemiilta? Voimaa eikö siis mitään syvyyksissä sydämeni?

THOAS. Vieraiden kohtalo sua surettavan liiaksi näyttää. Virka, keitä ovat ne, joiden vuoksi sielun rauha järkkyy?

IPHIGENEIA.

He ovat — luulen — Hellaan maasta ovat.

THOAS. Maamiehiäs? He varmaan herättivät palauksen kauniin kuvan sielussasi?

IPHIGENEIA (hetken vaitiolon jälkeen). Miehellä yksin tekoon suunnattomaan siis onko oikeus? Hän vainko painaa povellet valtavalle mahdolloman? Mikä on suurta? Mikä kertojalta alati toistavalta sielun huimaa? Työ eikö rohkein, minkä menestys ol' epävarmin? Leiriin vihollisen ken yöllä yksin hiipii, arvaamatta laill' liekin syöksyy, surmaa nukkuvat ja valvahtavat, vihdoin saaliin kanssa, vihollis-orhein, alta koston karkaa, hänt' yksin kiitetäänkö? Häntä yksin, mi tietä varmaa ylenkatsoo, käy uljaana kautta vuorten, metsäin, tahtoo vapauttaa seudun ryöväreistä? Meille siis eikö mitään jäänyt? Pakko onko nais-oikeutensa vieno jättää, olla kuin amazoni, raaka vasten raakaa, teilt' ottaa miekan oikeus ja kosta verellä sorto? Nousee, laskee mulla nyt rinnassani tuuma rohkea. Jos pettää se, en soimausta suurta, en turmaa raskasta ma vältä. Sentään sen lasken polville! Totuus jos teill' ohje mielen on, kuin kiitetään, se näyttäkää, mun kauttain kirkastakaa totuuden voitto! — Kuningas, oi kuule: taottu salainen on petos, turhaan sa kysyt vankeja, he poissa ovat, hakevat kumppaneitaan, joiden laiva rannassa vartoo. Heistä vanhempi, jonk' äsken täällä tauti kohtas ynnä taas jätti — on Orestes, veljeni, ja toinen hänen nuoruus-ystävänsä ja uskottunsa, Pylades. Apollo Delphoista heidät käskyin jumalaisin lähetti tänne kuvaa Artemiin pois ryöstämään ja hälle siskon tuomaan. Hän siitä kostotarten vainoomalle ja äidin vereen vikapäälle lupaa vapauden jälleen. Meidät, viime vesat suvusta Tantaloksen, kumpaisenkin käteesi nyt ma lasken: surmaa meidät — jos tohdit, tahdot.

THOAS. Uskot, että kuulee totuuden ääntä sekä ihmisyyden barbaari, raaka Skyythi, kun ei Atreus, helleeni, kuullut sitä?

IPHIGENEIA. Jokainen, jokaisen taivaan alla syntynyt, min rinnassa on elon lähde kirkas, sen kuulee varmaan. — Mitä mietit mulle, kuningas, mykkä sielun kuiluun saakka? Turmaako? Niinpä tapa ensin minut! Näät nyt ma tunnen, kun ei pelastusta meill' ole enää, hirmuvaaran, johon nuo rakkaat hätiköiden syössyt lien ma ehdoin tahdoin. Voi, ma nähdä heidät saan sidottuina! Millä katsehilla hyvästit sanoa voin veljelleni, ma jonka murhaan? Koskaan voi en enää armaihiin silmihinsä katsoa!

THOAS. Näin petturit nuo kauan-kaivanneelle, helposti heitä uskovalle, hunnun kudotun taitavasti heittäneet pään yli ovat!

IPHIGENEIA. Ei! Ei, kuningas! Mua pettää voitais; mutta nämä ovat vakaat ja uskolliset. Muuksi heidät jos huomaat, surmaa heidät, hylkää minut, karkoita, rangaisten mun hulluuttani, rannalle synkän vuorisaaren minut! Mut jos tää mies on rakas veljeni, tuo kauan-ikävoity, päästä meidät, kuin siskon ollos veljen ystävä! Isäni kaatui kautta vaimon oman, tää kautta poikansa. Nyt toivo ainoo hän Atreun heimon on. Sa mennä salli mun mielin puhtain ynnä käsin puhtain syyt sovittamaan sukukunnan kurjan. Sanasi pidä! — Päästäväs mun vannoit, jos koskaan mahdollinen mulle paluu luo omaisteni ois; ja nyt se on. Kuningas ei, kuin halpojen on tapa, nolona myönnö, että pääsis eroon vain anojasta, lupaa ei, min luottaa hän mahdollomaks. Silloin vasta tuntee arvonsa koko korkeuden, kun antaa hän anovalle onnen voi.

THOAS. Kuin tuli taistossa vettä torjuu, vihollistaan kihisten tahtoo kukistaa, niin torjuu mun

rinnassani synkkä suuttumus sun sanojas.

IPHIGENEIA. Oi, salli armon kuin hiljaisen uhriliekin pyhän valon nyt nousta riemun seppelöimänä ja kiitoksen ja hymnilaulun hyvän!

THOAS.

Kuink' usein hellytti mun ääni tuo!

IPHIGENEIA.

Oi, kätes mulle rauhan merkiks anna!

THOAS.

Ajassa lyhyessä paljon vaadit.

IPHIGENEIA.

Ei tarvis miettiä, kun tekee hyvää.

THOAS.

Paljonkin! Näät myös hyvää seuraa paha.

IPHIGENEIA.

Pahaksi hyvän kääntää epäily.

Äl' enää arvele; min tunnet, myönnä!

NELJÄS KOHTAUS.

Orestes, asestettuna. Edelliset.

ORESTES (näyttämön taakse puhuen).

Voimanne tehkää kaksinkertaisiksi!

Vain hetki vielä! Heidät torjukaa!

Tie mun ja siskon laivaan suojatkaatte viholliselta!

(Iphigeneialle, huomaamatta kuningasta.)

Tule! Joutuin! Vähän

on aikaa pakoon. Oomme ilmi tulleet.

(Huomaa kuninkaan.)

THOAS (tarttuen miekkaansa). Mun läsnäollen kukaan kostamatta ei miekkaa paljasta.

IPHIGENEIA. Ei murhan kautta saa saastua tää templi Artemiin. Lepohon joukot käskekää ja kuulkaa sisarta, papitarta!

ORESTES. Lausu, ken meit' uhkaa?

IPHIGENEIA. Kuningasta kunnioittaa hänessä voit ja toista isääni. Anteeksi, veli; mut on lapsellinen tää sydän pannut koko kohtalomme käteensä hänen. Tunnustin ma tuuman, pelastin petoksesta sieluni.

ORESTES.

Hän suoko meille paluun rauhallisen?

IPHIGENEIA.

Mun vastata ei miekkas välke salli.

ORESTES (pistäen miekkansa huotraan).

Siis haasta! Huomaat, kuulen sanojasi.

VIIDES KOHTAUS.

Edelliset. Pylades. Pian hänen jälestään Arkas.

Molemmat paljastetuin miekoin.

PYLADES. Ei viivytystä! Viime voimin sotii jo meikäläiset; vitkaan tungetaan päin merta heidät. Minkä löydän täältä ma ruhtinasten neuvottelun! Tämä pää kuninkaan on kunnioitettu!

ARKAS. Kuningas, tyynnä, niinkuin sulle sopii, päin seisot vainolaista. Rangaistu on pian uhkarohkeus; jo väistyy, jo sortuu joukkonsa, on laiva meidän. Vain sana lausu, ja se liekeiss' on.

THOAS. Käy, käske aselepo! Ykskään älköön ajalla haastelumme miekka nousko.

(Arkas pois.)

ORESTES. Sen hyväksyn. Käy, kallis veikko, jätteet väkeni kerää! Hiljaa vartokaa, min lopun töillemme suo vallat taivaan.

(Pylades pois.)

KUUDES KOHTAUS.

Iphigeneia. Thoas. Orestes.

IPHIGENEIA. Suruni poistakaa, te ennen kuin puhua alatte. Ma pelkään riitaa, jos kohtuuden et ääntä viono, kuningas, kuule, etkä pikaisuutta nuoruutes suistaa tahdo, veljeni.

THOAS. Vihaani hillitsen, kuin vanhemmalle sopiikin. Vastaa! Millä todistat olevas poika Agamemnonin ja veli immen tään?

ORESTES. On tässä miekka, hän jolla Troijan uljaat urhot löi. Tään otin hänen murhaajaltaan, anoin valloilta taivaan, että suotais mulle kuninkaan suuren miehuus, onni, käsi, mut kuolo kauniimpi kuin hänen. Paras valitse sotajoukkos parhaimmista mun kanssain kaksintaisteluun. Niin kauas kuin sankarintoja maa kasvattaa, evätty sit' ei vielä vierahalta.

THOAS. Ei tapa vanha koskaan myöntänyt oudolle täällä sitä.

ORESTES. Alkakoon sinusta siis ja minusta uus tapa! Työn jalon, jäljitellen valtiaita, on laiksi pyhittävä kansa kaikki. Sotia, ei vain eestä vapautemme, vaan eestä vieraiden mun, vieraan, salli! Jos kaadun, lausun oman tuomioni ja heidän; mut jos mua onni suosii ja voiton suo, niin koskaan rannallesi mies älköön nousko, jot' ei ystävyden ja avun nopsa katse kohtais; kukin näin maalleen menköön lohdutettuna.

THOAS. Et arvottomalta, mies nuori, näytä vesaksi kantataattos kuuluisan. Mun saatossain on luku suuri miesten jalojen, uljasten; mut itse seista voin vielä vastaan vainolaista, olen aseiden arpaan valmis kanssasi.

IPHIGENEIA. Ei! Ei! Tää veren todistus ei tarpeen, oi kuningas! Miks käsi miekan kahvaan? Mua muistakaa, mun myöskin kohtaloa. Pikainen taisto miehen ikuistaa: ylistää laulu varhain-vaipunutta. Mut kyyneleitä lakkaamattomia tuon jälkeen-jääneen, orvon vaimon laske ei jälkimaailma; ei kerro runo päivistä, öistä puhki-itketyistä, joiss' sielu hiljainen huus hukkaan miestä äkisti eronnutta, huutoansa jo itse kammoksui ja kaihoon riutui. Mua myös on samoin murhe varoittanut, ett' tempais varmasta ei turvastani mua petos ryövärin, ja orjuuteen mua saattais. Usein udellut oon siltä, jokaisen seikan tiedustellut, merkit myös vaatinut: nyt sydän tää on varma. Näät hänen kädessänsä oikeassa kuin kolme tähteä, ne näyttäytyivät jo hänen synnyinpäivänään, ne pappi selitti enteeksi työn raskaan, jonka tekevä oli koura tuo. Mun vielä vakuuttaa naarmu, joka silmäkulman häneltä halkaisee: Elektra lasna pudotti hänet, varomattoman tapansa mukaan, sylistään. Löi päänsä hän kolmijalkaan. — Hän se on! — Mun sulle pitääkö isän yhden-näköisyys ja sydämeni sisin riemu vielä takeeksi ilmi tuoda varman uskon?

THOAS. Jokainen joskin poistuis epäilyni, vihani joskin hillitä ma voisin, aseiden sentään pakko ratkaista on välillämme; rauhaa en ma näe. He tulleet ovat, tunnustat sen itse, pois viemään pyhää kuvaa Artemiin. Sen tyynnä sallivan mun uskotteko? Helleeni usein kääntää silmän ahnaan päin kauko-aarteita barbaarein, taljaan kultaiseen, orhiin, impiin ihaniin; mut ain ei väkivalta, viekkaus vienyt kotiinsa häntä aartein autuain.

ORESTES. Kuvasta, kuningas, ei meille kiistaa! Nyt erheen huomaamme, min päämme yli jumala niinkuin hunnun heitti, tietä kun tänne käymään käski. Neuvoa ja vapautusta hältä vainosta rukoilin kostotarten. Näin hän puhui: "Jos siskon, joka Tauriin rannalla templissä vasten tahtoansa elää, tuot maahan Hellaan, kirpooa sun kiros." Apollon sisarta me aattelimme, sua tarkoitti hän! Siteet ankarat nyt auki ovat; suotu jälleen olet omilles, pyhä, oi! Kun koskit minuun, paranin; tarttui tauti sylissäsi minuhun viime kerran kynsin kaikin ja kamalasti rintaa raateli; pakeni sitten pois kuin käärme luolaan. Sun kauttasi taas uunna nautin laajaa valoa päivän. Ihanaisna, suurna jumalten neuvo mulle julistuu. Kuin kuvan pyhän, johon kiintyy, kautta salaisen jumal-sanan, kohtalo kaupungin järkkymätön, tempasivat he sinut pois, sa heimon suojahenki; pyhässä säilyit hiljaisuudessasi sukusi, veljes siunaukseksi. Kun kaikki pelastus maan laajan päällä menneeltä näytti, kaikki annat meille sa jälleen. Kuningas, suo sielus rauhaan taas kääntyä! Sa ällös täyttymästä isäini huoneen estä vihkipäivää, mi vie mun ääreen lieden puhdistetun ja kruunun vanhan mulle päähän painaa! Se korvaa siunaus, min toi hän sulle, lähempi myönnä mulle oikeuteni! Viekkaus ja väkivalta, miesten maine, häpeevät eessä tämän ylvään sielun totuuden; usko puhdas, lapsellinen jalohon mieheen palkitaan.

IPHIGENEIA. Sa muista sanaasi, salli puheen suoran suusta urohon uskollisen mielees käydä! Sa meitä katso! Tilaisuutta sulla suurtyöhön sellaiseen ei usein. Kieltää et sitä voi; siis pian myönny.

THOAS.

Menkää!

IPHIGENEIA. Ei niin, oi kuningas! En riidassa, en ilman siunausta luotas lähde. Meit' älä karkoita! Ain yhdistäköön sun meihin kesti-ystävyyts: näin emme erossa iki ole. Kallis, rakas kuin oli taatto mulle, olet sinä ja tämä tunto jää mun sieluuni. Jos halvin kansastasi joskus saattaa korvaani äänen, jota kuulemaan tääll' olen tottunut, ja köyhimmällä jos huomaa maasi vaateparren: hänet ma otan vastaan niinkuin jumalan, ma itse tahdon hälle tehdä vuoteen, rahille viedä hänet lieden luokse, kysellä sua vaan ja kohtaloas. Jumalat suokoot palkan ansaitun sinulle töittesi ja lempeytesi! Hyvästi jää! Oi, meihin käänny, vieno jäähyväis-sana vastalahjaks anna! Vienommin silloin tuulin purje paisuu, helpommin kyynel silmää lohduttaa eroovan. Hyvästi! ja kätes anna pantiksi mulle vanhan ystävyiden.

THOAS.

Hyvästi!

End of Project Gutenberg's Iphigeneia Tauriissa, by Johann Wolfgang von Goethe

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK IPHIGENEIA TAURISSA: VIISINÄYTÖKSINEN
NÄYTELMÄ ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.